

Руснаци у Швеце

Ruthenen in der Welt
Rusyns In The World
Ruthènes dans le Monde

Рок IX, Чис. 3 Септембер–Децамбер/2010/September–December Vol. 9, No. 3

КАНАДА

РУСКА ШКОЛА РОБИ У КИЧЕНЕРУ И У ШКОЛСКИМ 2010/11 РОКУ

ЧИТАЦ, ПИСАЦ И ПРАВИЛНО БЕШЕДОВАЦ

♦ Од учительки **Кристини Креніцки** достали зме ширшу інформацію у вязи роботи тогорочней Рускей школи у Киченеру

Настава на руским языке 2 и пол години дзе уключени и 15 отримує ше каждой минutowo одпочивки.

суботи од 9 по 11:30 годзин пред поладньом у Сент Луис католицкей школи. Число школярох ше руша од 14 по 17 и до нього уключени школяре возросту од 4 по 13 роки старосци. Того року, конкретно, уписани 14 школяре – 7 хлапци и 7 дзивчата. Тиж так маме и едного порядного волонтера, то **Денис Еделински**, хтори школяр 9 класи а помага найчастейше школяром по другу класу. У школским року ше звичайно отримав 33 наставни роботни дні з тим же еден наставни дзень, звичайно, тирва

Под час настави школяре уча читац, писац и правилно бешедовац по руски. Дзекеди ше до програми уноши и години подобовой уметносци. У рамикох подобовой роботи хаснуєме рижни матеряли як цо то масни печаци, водово фарби, пластелин, матеряли зоз природы и друге.

На уходзе до школи, дзе ше школяре зиду коло 9 годзин рано, вони поставая до шора, уходза и перебуваю ше пред уходом до учальні. Уходза до учальні и шедаю на свойо места.

Скорей як настава почне зоз звучнікох чуц канадску гимну и школяре ю вислохую, после ней шлїдза даяки оглашки. Потим, дежурни школяр того дня подзелї школяром фасцикли зоз пририхтанима материялами за наставу. Найчастейше починаме роботу зоз читаньом даякого тексту. Слова учиме писац так же хаснуєме таблїчку азбуки. Тиж так вежбаєме и бешеду и то так же дзеци маю дац одвити на питаня хтори ше одноша на прочитани текст. Або ше вимага од дзедох же би дали свойо думане о даякей поставеней теми. На 10 годзин рано школяре маю ужину а после ней ше виходзи вонка на одпочивок. Дзекеди маме и вежбу з помоцу хторей шицки учиме же цо ше ма робити у случаю огня ябо подобней подїї у школи.

З нагоди Крачуна и кед придзе конец школского року та маме организовану програму през хтору ше указує родичом цо школяре научили

У РОКУ ЦО ЗА НАМИ НАРОДЗЕНИ 8 БЕБИ У КАНАДИ И ЗАД КРАСНА, РАДОСНА СТАТИСТИКА

знаме же ест вецей беби бо о даедних не писане, не сцигли о них податки до нас. Значи, мож повесц шлебодно же у тих двох остатніх роках народзени **найменей 15**, а вшелїяк и вецей беби у наших руских обисцох.

Конечно, зоз превверених жридлох маме податки же на драги ище голем 3-4 беби хтори приду на тот швет уж у перших мешацох того нового 2011 року.

Мая Проданович, и сама нова млада мама єдней шумней Лани, послала нам интересанту фотку хтору обявюєме як подпору тому краткому тексту. На фотки з лїва на право: **Моника Колошнїя** зоз синами **Марком** и **Стефаном**, **Весна Хома** зоз сином **Филипом**, **Мая Проданович** родз. Варга зоз дзивочку **Лану** и **Лїляна Колошнїя** **Игнятов** зоз сином **Луком** и дзивочку **Анастасию**. На слики хибя ище дзеци, писала нам Мая, але зме их не могли шицких полапац. Шицок тот подмладок рошне у Киченеру и околини.

Претресаючи податки о новонародзених бебох ту у Канади и Америки (о чим обявюєме з числа до числа кратки информации зоз фотками) дошли зме до спознаня же у нашей рускей заеднїци у тим 2010 року народзени 8 нови беби. Рок пред тим, у 2009 року, народзени 7 беби. Скоро една нормална класа у основней школи. А

3 ПОМОЦУ ИНТЕРНЕТА АБО НА ИНТЕРНЕТУ

ПАТРЕЛИ ЗМЕ “ЧЕРВЕНУ РУЖУ”

2010. рок прешол у знаку интернета, його дальшого бум-а, експанзії и понуканя вше векшого богатства змистох у хторим и ми, виселенци, находзели красну часц “свойого колача”. Насампредз, у провадзению ТВ програмох рижних ТВ станїцох, найчастейше зоз старого краю, потим у хаснованю можливосци слуханя ище векшого числа радио станїцох, та по провадзене дньовой и тижньовой преси, медзи хтору и новинки “Руске слово”. Пренос рижних наших фестивалох то уж рутинска ствар на интернету. Цо значи же на таке можеце мирно раховац и очековац конкретни датум кед ше подїя збува бо ю теди можеце наисце и провадзиц.

49. Фестивал рускей култури “Червена ружа” отримани у чаше од пятку 8. по недзелю 10. октобра. Пяток була отворена вистава пейзажох Ромка Макая и отримане 42. “Червене пупче”. Сobotу отримани шветочни концерт “На штред широкей ровні” а недзеля, як то узвичаєне, за нас лакотка понеже ше у рамикох терминох “ТВ магазина” и “Широкого плану” одбувал директни пренос манифестації “Червена ружа” у рамикох хторей було змагане за найкрасши дзивоцки и легиньски гласи як и обновене змагане нових композиційоу забавним духу.

Зоз кошарку червених ружох и дзивоцкима ладами заслужено пошол до Коцура дует **Валентина Югас** и **Танита Ходак**. Тоти два Коцурици крашне, сигурно одшпивали писню “Мацеров благослов”. Коцур остатніх рокох ма барз добру генерацию шпивачкох и то ше и идуцих рокох укаже на нашей культурней сцени як квалитет. Чобольов припаднул Керестурцови **Борисови Барнови** хтори одшпивал писню “То бул живот”. Тоти ше интерпретації пошвидко нашли на Ютуб та их и ви можеце и видзиц и слушац.

Дефицит забавней музики на руским язичу примушел одвичательних же би, конечно, обновели конкурс Фестивала за забавни композиції. Виведзени **15 нови композиції** од хторих голем трецина уж постали гити и, очиглядно, буду слухани медзи младу генерацию. А послухам их и я, верце ми. Єст барз добри ствари у тим новим фонду. Музичну логистику дал оркестер **Александра Дуїна** и то барз солидно, указало ше на концу

манифестації. Чисти професионалци. Першу награду однесла композиция **Владимира Малацка** “Тото цо прешло” на текст Златки Чизмар а у интерпретації одличного Звонимира Кочиша. Конечно ше Кочиш врацел на нашо бини, после пар рокох абстиненції. Вредзело.

Друга награда припадала композиторови **Алексейови Сивчови** за писню “Кому най повем” на текст Мирослави Даждиу. Интерпретаторе були Николая и Алексей Сивч. По чишле слуханьох на Ютуб мож ценїц же то медзи младима уж наисце гит.

Треца награда додзелена композиції чий автор **Саня Полдруги** под насловом “Поведз ми”. Саня, уствари, комплетни автор понеже написала и текст писні а потим ю, розуми ше,

У тим чишле:

Одшпивал сом, патрим—ШИЦКИ ПЛАЧУ!	3
<i>Вешелє при фонтани</i>	10
РАЙ НА ЖЕМИ	14
Надїя умера остатня	16
Х О В А Н Є Ц	24
Носталгія и нови приселенци	27

виртуозно одшпивала. Єй наступ бул наисце упечатлїви и, нет сумнїву, було то потвердзене Полдруговой як узретеї ‘шоулейди’, як шпивачки хтора з наступом очара шицких присутних. То не може кажде. Бул то красни вечар, полно дожица, надосц нового. Кед сце не патрели – шлебно бануйце. Но, гварим, основни прегляд шицкого маце на Ютуб.

Патрели зме з помоцу интернета и знімок 22. Фестивала “Коцурска жатва”. Бул то висши квалитет як прешлих пар рокох, солидни воводзєня танцох, красне шпиванє, окреме женских групох. И оталь ше дацо уж находзи на интернету.

И, на концу, на питанє: **Цо єст нового на Ютуб?** Предложиме вам тоти новосци

Даяки **Vladimir5072** на своїм каналу на Ютуб ма положени интересанти шпиванки “Цињь”, “Не знам кеди ме найдзеш” и “Остатні стих 001”.

Особа под назвиском **Makovcanj** на Ютуб наруцела тоти писні: Мирослава Даждиу “Не зохабай ме саму” и “Априлски жаданя”, потим Мария Мачошкова и Рудолф Смотер “Єй гої тили, тили, тили”, Саня Полдруги “Поведз ми”, Алексей Сивч “Шедзим зоз гитару”, Алексей и Николая Сивч “Кому най повем”, Звонимир Кочиш “Тото цо прешло”, дует Валентина Югас и Танита Ходак “Мацеров благослов”, Борис Барна “То бул живот”, Танечни ансамбл КУД Яким Говля з Миклошевцох “Шаришска полка”, Женска група КУД Яким Говля з Миклошевцох “Дзивоцки венчик”, Ана Сервицка “Мамко моя”, Фолклорни ансамбл КУД “Жатва” з Коцура “Руски танци зоз Коцура”.

На каналу под назвиском **MariaSilvestri** найдзеце видео матеряли як цо то: Viruju/Symbol viri, Christijane, proslavljajme, Zakarpatskij narodnyj chor (4 видеа), Vintage PUL’S (4 видеа) Rusnak cardas “15”. Ej hoj, tili, tili, tili.

Зоз Словацкей особа под назвиском **Rusnackafajta** ма положени новши видеа “Так ся ми видило” (Лемковкса писня), “Ой, хто то ходит по гроби” (Русинска балада), “Шалена я була же я це любила”, “Тече вода, тече” (Русинска балада).

Г. Колесар

ОДШПИВАЛ СОМ, ПАТРИМ - ШИЦКИ ПЛАЧУ!

Розгварку
водзел:
Гаврііл
КОЛЕСАР
Киченер,
Канада

Мали Миколка мал дацо вецей як 3 роки кед му оца одвели до лагру у Немецкей. Були то чежки роки, страшни роки, але вон того не бул свидоми. Шицки бурі тедишнього часу преходзели преј хрифта його мацери Даницы хтора остала сама и старала ше же би ей єдинец мал цо мирнейше дзединство, а поцерпала кельо за нього, ище бержей за мужом хтори бул у Немецкей, у лагре. Знало ше же у таким чаше поєдинец може нестац каждого дня, у каждой хвильки, а о тим ніхто нігда не дозна ніч.

Микола КОРПАШ (1956)

- Е, од того гарештованя, та надалей, оец нам нігда ніч не приповедал! – здогадовал ше Микола давних часох. Лем кед ше його друштво у картаню, лебо по тим, зоз „Кроканом” лебо „Мускат отонелом” зоз Бисерного острова на Тиси, при Бечею, добре подшмелело, могол сом чуц дацо нове але то було барз мало.

Добре же оцов пайташ лагераш Зубко, зоз Коцура, пожил длужей та сом голем дацо вецей и о тим подознавал. Вон ми приповедал а я то, потим, такой записал же би не було забуте. Пришол до Нового Саду нашивиц гроб „його Янка” як сам гуторел. Пре свою хороту не могол скорей. Ришел вихасновац перши цеплейши дзень. Оец поховани 6. януара. 1982. року.

ЗДОГАДОВАНЄ БАЧИКА ЗУБКА З КОЦУРА

Бомбардованє зме перше чули з далека. 3 ноци на ноц, вше баржей. Кед єдней ноци бомби падали барз бліско, лагераше з посцельох на трецим горнім уровню повипадовйовали як лабдочки. Страх ше до косцох поуцаговал. Шицки ше трешеме. Пада команда „шицки вонка” и єден за другим напредок. Колона виходзаци з лагру скруцовала на право. Ноц а я зоз „моім Янком” остатні. Вон так сце. Гвари: добре же праве тераз не бліскаю експлозій! На самим виходзе з лагру вон ме оштро поцагнул на лїво и лем цо далей до цмоти !!!

Так нас прелїгла цмота и кущик змирела. Сцекали ми, сцекали и Немци!

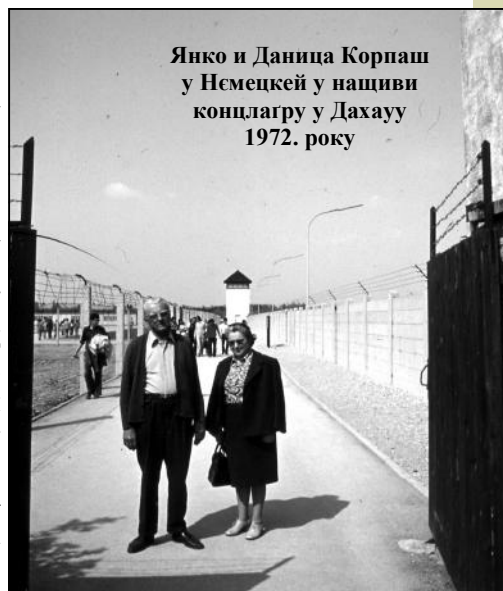
Сцигли зме до Австрії. „Мой Янко” мал пенежи добре запаковани, скрити у гачох та купел ище у Немецкей добру бициглу. Моцну. Кед идземе на горе дриляме ю. Кед на долу вец пошедаме и, як дзеци, на долу. Зоз бициглу зме добре напредовали. Найгорше

нам було кед требало спац. За поживу зме ше знаходзели кеди як. Углавним при самим концу часу тирваня пиячного дня позберали зме гевто цо остало як одручене.

Так зме єдного дня охабели недалеко бициглу позберац цошка до мещка. Кед ми назад а бицигла скапала. Гледаме доокола, нет ей и нет!

Русох уж було у тим месце. Гледаме и далей бициглу! Гледаме як шлепа кура зарно! Кед одразу, патриме, пред єдну байберню Янкова бицигла опарта на древо, стої! Радосц а при Янкови, видзим, вше баржей и гнів! Вошол до байберні – лепше повесц, улецел Янко до байберні, а не „вошол”, та просто гу байберови котри праве мидлі єдного Руса, а два особи шедза, чекаю шор. Я на улїчки при уходзе патрим и видзим же добре не будзе! Пита ше Янко чия то бицигла, чисто по Немецки, байберови котрому ше озда и гачи почали тресц. Байбер лем так зоз щеточку полней мидліни,

не вигваряючи ніч, указал од горе на долу, на це ме того котрого праве бритвел. Указал на Батюшку, на Руса цо го бритвел. Оец, ані пейц-ані шейсц ”удри” по барз несподзиваним Русови. Галайк у байберні, людзе ше збераю – своїм очом не веря, сушед

Янко и Даница Корпаш у Немецкей у нашиви концлагру у Дахауу 1972. року

вошол нука дац води сушедови котри ше од страху цалком треше у куцику. Я зоперам Янка да ше не биє.

- И, одразу, ту якишик руски офицер”- гвари бачи Зубко и як да ше куцик нашмеял.

„Ну, скажи ти меня...”– обраца ше вон гу оцови да пове: як ше вола, одкаль є и цо ше збуло?

Оец, ясно и гласно:

- **Я КОРПАШОВ !** (Нормално же акцент бул на остатнім злогу – то тераз мойо надпомнуце. То уствари бул други случай у оцовим живоце як ше зоз презвиском вицагує зоз були!) Рус, несподзивани, попатрел знова на оца. А оец мелє, изешга, зна язики! Батюшка, свидоми же коло нього векша група публики, вигуторел пар слова другому учашнікови бица па так, пред шицкима, да ше зна и видзи дал му таку едну позауха же на жем спаднул.

На жаль, то конєц приповеданя бачика Зубкового зоз Коцура, велького пайташа мойого оца Янка Корпаша-Дюренци.

- Гварим, за мойого оца шицко теди було тарговина. Я од нього, як дзецко, достал барз мало бависка. Бависка ми куповала мац, лебо ми андя купела лабду лебо кнїжку “Горски венєц” од Негоша, була то окремна, луксузна кнїжка хотра вредзела хто зна кельо пенєжу а хтору ми украдли кед сом пришол до Нового Саду. Од оца сом лем раз достал лабду дас 30 цм у пречніку, красну лабду. И у бависку, у нашим дворе у новей хижи, у Железніцкей улїчки, лабда ми одскочела на кактус и пребила ше. Бул сом барз бити од оца прето же сом не мерковал на ню та ше пребила.

Мой оец не могол, едноставно, зоз себе виказац тото за цо го под час старей Югославиї учели бо пришол барз розлични дружтвени систем у

хторим ше вон давел.

-Предпо- ставям же би вон, да остал у Немецкей после лагру, же би там брилїрал, же би ше лег- чейше там уклонел?

- То скоро сигурне! Таке дацо сом мал нагоду видзиц кед пришол гу мне до Минхену 1972. року на 4 дні до нащиви. На 4 дні, а вон уж трецого дня вечар шедзел у карчми з вельким дружтвом у хторим шицки були тарговци.

ХЛЄБА З ПОЦУКРОВАНУ МАСЦУ

- Часи твоего дзєцинства напевно були памєтлїви, пробуй нам спомнуц даєдни памятки хтори ци ше урезали глїбше до меморії.

- До 6 рокох, пред школу, я бивал у першей нашей хижи, хтора була державна и то було наисце блїзко при бегелю у Кули. Уж сом теди мал и шєстричку, моя шєстра Миряна ше народзела 24. априла 1944. року, рок пред тим як война закончена. Пред самим рушаньом до першей класи ми ше прєселели до другей хижи у Железніцкей улїчки число 16 значи, блїжей гу тому мосту цо водзи до Керестура. Бавели зме ше, як дзєци, або опрез хижи або у дворе. У хижи дзе зме тераз бивали була и една фамелия Рашко-

вич хтора мала тиж сина и дзивче та зме ше мали з ким бавиц. Вон бул офицер и як таки вон мал досц солидну плацу за тедишнї час и з то т у пла ц у витримовал фамелию. Но, його приманя не були таки же би могол понукнуц своім дзєцом же би єдли колбаси кажди дзєнь. Теди, кед ше у нас єдло колбаси,

теди зме ше мушєли перше насц у кухнї так да нїхто не видзи, значи да вони, Дєса и Владимир Рашкович не видза же ми у маю або юнию мешацу єме колбаси. А я любєл и фалат хлєба з масцу и посолєне од горе, а шєстра любєла хлєба з масцу а од горе цукру. Тот "патент" єдзєня зоз поцукровану масцу на хлєбу видзєли зме при дзєцох колонистох зоз нашого сушєдства. Нє верим же то вони принєсли зоз своего краю бо то була барз велька худоба. Алє ту у Войводни долапєли ше цукру та, дай, дзе год мож кладз цукру! Верим же то була велька подїя за тоти дзєци єсц цукру. Моя шєстра Мира видзєла од сушєди-пайташки Боси же вона таке дацо є, та и вона вєц питала од мацєри истє таке! Кед зме тото достали за єдзєнє вєц зме моголи и на двор пойсц єсц. То не було таке страшне. Памєтам же родичи були прє тото же у дворе бивал офицер, а поготов прє одходи до цєркви, нєпрєривно напнути, мерковали на кажду дробнїцу. Можебуц ми

Микола на уходзе до варошкогo паркy у Кули, 1957

Микола з єдну пайташку на яр у Кули, 1957

и прето оцц не шмел куповац часто койдзежки бависка.

На 10-11 роки старосци я уж почал зоз пайташом одходзиц на бегель, зоз цигоньом, пополадню. У тедишні час у Кули були поставени звучніки месного розгласу на бандерох. Часц розгласу була з єдней часци розцагнута и коло бегеля. А я любел пойсц лапац риби не лем прето же бим лапал риби але и прето же, паметам, на пол пиятей на радио ишла емисия рекламох и ту було финей музики, насампредз италиянскей. И ту я, при цигоньох, слухал на мире, опушено, тоти шпиванки. Мойо одходи на бегель мацери не давали мира, вше поцерпала, вше сцела же бим ей бул на оку, як ше гвари.

- Кеди ши научел плівац?

- У тот час сом ше, у Кули на бегелю, научел и плівац и мацери вец кельо-тельо було легчейше при шерцу. Иншак, кед ше рушело од главней улічки у Кули спрам Керестура та на мост, перша хижа зоз правого боку у Железніцкей улічки була Полівкова хижа. Бул то брат керестурскей апатикарки Єлени Солонар. Но, я як хлапец не знал за нїх, я не знал же то була наша фамелия, руска фамелия. Презвиско ми дакус було подозриве але ми нїхто конкретно не гварел же то нашо людзе.

Здогадуем ше же и я и мойо пайташе зоз Кули любели опатрац моторки. Прицаговали нас як магнет. И тераз точно знам же хто яку мал у Кули моторку (даяки доктор, даєден адвокат) и яка то моторка була. Кед милиция приходзела до месари хтору тримал Пинтер, а приходзели аж там од Србобрану зоз драги Нови Сад – Суботица купиц у Пинтера колбаси и, поготов, виршли вони приходзели на їх моторкох а ми, дзеци, бежали як шалени же бизме пред месара опатрали тоти машини. И тота любов за моторками ми остала по нешка у шерцу.

ШКАТУЛА НА НСБЕ У ХТОРЕЙ ПЕС ЛАЙКА

- Як хлапец ши ходзел до баби Корпашовой у Керестуре.

- Мойо часте перебуванє у Керестуре було такє: зоз оцом зме, всоботу пополадню, по полудзенку, пошедали на бициглу (мац положела на циву мали покровчик же би ме не глодало) и гайд до Керестура. Драга була страшна, медзитим, з боку коло драги була дражка помедзи древа, за бициглу то було идеалне. И так ми сцигли до валалу, я ше там потим бавел зоз дзецми до самого вечара. Кед пришол час же ше мало доїц

крави вец, е, айде дзеци – дому вечерац и спац. Ютре, введзелю, баба ме порихтала до церкви, потим бул смачни недзельови полудзенок, а потим ознова бавене зоз дзецми и вец, пред вечаром, з оцом назад до Кули. А не було то так каждей недзелї, розуми ше. Чи раз мешачно, чи двараз, досц завишело од часци рока. Частейши одходи до баби почали кед сом мал 15-16 роки, теди сом сам шеднул на автобус и пошол до валалу. 1957 року зме ше преселели до Нового Саду, я мал теди 17 роки и уж сом два роки ходзел до вербаскей гимназиї. И думам же теди, кед сом ходзел до гимназиї, уж не було тельо вельо контакту зоз Керестуром. Теди сом лем през лето одходзел на два або три тижні до баби. У чаше кед зме прешли до Нового Саду я почал забувац руски язык, озда прето же сом ридко приходзел до валалу а бул сом непрерывно зоз пайташами Сербами. Най будзем шири, тоти нащиви Рускому Керестуру у чаше док сом жил у Кули, значи по 1957 рок, нащиви унука власней баби, на мене охабели досц нїяки упечаток. Тоти летні три тижні знали буц за мене такє як ноцна мора. Не нательо пре дзеци зоз сушедства хтори ме не прилапйовали, вишмейовали ше зомне и пре облечиво, и пре сандали, и пре хто зна цо шицко але насампредз пре подшмихованє моїх парнякох по рокох. На їх подшмихованє я не могол одвитовац бо сом не знал нательо по руски же бим им з исту миру могол врациц. Бул сом млади же бим препознал злобу у їх справованю. Баба ме малтретовала пре церкву, недзеля а ти, Миколо, вчас ставай и зоз Емилом до церкви, а баба лем дудре и доганя. Такє

Микола на свадзби у братняка Емила Сопки 19. априла 1958. року. На слики, стоя з лїва: Дюра Колесар, Владимир Сабаш, Левонтин Будински, Емил Сопка млади, Любомир Сопка, Юлиан Дудаш Данко, Елемир Медєши Насцик. Куча: Яким Биркаш, Микола Корпаш и Янко Мудри

Мали Миколка шедзи оцови на рукох на хованю прабаби Ани Рацовой 1945 року

дацо я не мал дома. Рушел я у Кули на виронауку а оцек лемцо роботу не страцел. Подумај яка розлика а на 10 километри место од места. З роками, значи кед сом мал 14-15 роки, тото вишмейоване и джобане достало на квалитету. Паметам же ме и Бодянец и Папгаргаї з боку вишмейовали, спердали ше на мой рахунок. А вони були, уствари, любоморни односно покус завидни. А кед слово о дзивчатох вец ту була цалком, цалком иншака приповедка. Їм сом ше од початку пачел и були ми вельо ширши приятеле.

Шицко було досц добре аж потамаль покля Руси не послали Лайку до вселени. Оцек ме привед до Керестура. Я з початку частейше виходзел на двор кед ше змеркало и на бабово питане же прецо то робим (баба думала же зо мну дацо не у шоре) я ей гварел же най и вона видзе. Вишли ми а сателит з Лайку на небе, як гвиздочка, и помали ше рушал. А я баби:

- Патьце горе на гевту гвиздочку цо ше руша! Е, то не гвиздочка але велька шкатула а у ней пес. Мено му Лайка!

А баба:

- Зазраку еден!

Лапела палічку та по задку.

- Ти не знаш же там горе лем Бог небесни и ніч вецей! Такой ютре явим оцови най це водзи зоз обисца, а и вон достане кед так сина воспитуе...

Та знова зоз палічку пробовала вибиц таки думки з моей глави. И так ше я ментовал Керестура. Зоз моїма пайташами у Кули, з Мадярами, Сербами и Чарногорцами сом бавел ватерполо на бегелю або кошарку и уживал...уживал док зме ше не одселели.

- Медзи вецей фотографиями зоз Керестура една ми досц интересантна. То даяке ховане дзе и ти, як мали хлапчик, присутни...

- На тото ховане, кед умарла моя прабаба

Ана Рац, принесол ме оцек на бицигли. Ми, як дзеци, там не були нужни, але кед ше сликовало та зме були там шицки присутни при труни – я, Емил, Марча Сопкова, нашо нини...

НА ВИЛІЮ, ПОД БАБОВИМ ОБЛАКОМ

- Медзитим, од тей строгеј баби ши нашлїдзел и едно природне богатство, видзи ми ше – дар за шпиване!

- Кед слово о нашлїдзованю вец най повем же сом по тену чарни на мацерову фамелию а по слуху и гласу на оцову фамелию. Гей, то правда же баба Корпашова барз крашне шпивала, а и ей дзеци були з тим даровни. Моя тета Меланка, оцова шестра, барз крашне шпивала. А, познейше, баби не було чежко присц до Кули кед знала же у осемрочней школи ест даяка приредба и же и ей унук будзе там шпивац. Оца сом не могол чуц як шпива бо му у староюгославенским войску нефахово виняли мандулї и очкодовали му гласово струни. Але його мац, моя баба Ганя, чловече, и тераз кед заврем очи та ю чуем як крашне шпива.

Бул и еден вечар хтори ми, з часу на час, приходзи як памятка на розум а то кед зме ше я и нина Меланка, наймладша нина од трох кельо сом их мал, нашли ведно пред бабовим облаком шпивац. Вона сцигла зоз Суботици а я, 14-рочни, зоз Кули, пред змерканьом на Вилїю 1954 року (теди то було у Керестуре 6 януара). Шпивали зме ведно "Вифлеєми новина". Не могол сом вериц як нина Меланка крашне шпивала.

Иншак, я о своім шпиваню, думам, о його квалитету, о його даякеј краси, не мал да а к у м о ц н у свидомосц, односно, я о нїм не роздумовал у смислу же цо и як dalej, як розвиц и унапредзиц свой дар. Же крашне шпивам то сом заключел зоз непреривного нагваряня же бим шпивал у хору. Я пристал, а вони ме такой кладли за солисту... Кед соло шпиване у питаню паметам два

Меланка КОРПАШ

події.

Перша: Одходзел сом до дохтора по потверджене же не шмем шпивац бо ме, ніби, непрерывно болі гарло. А прецо сом одходзел? Ша покля тирвала проба шпицаня а пайташе под облаками бавели, у гачох и боси, фодбал зоз рендану лабду а я до ре ми, до ре ми...А дохтор Мишкович (од дохтора Ача сом ше бал) ніби же ме розуми але, гварел ми, праве тераз такого ліку за гарло нет але го пошвидко будзе та ми яви. А вон такой оцови явел же прецо я то ходзим гу ньому та сом и бити бул ище.

Друга: Теди, 1954 и 1955 року у биоскопах ше давал мексицки филм “Єден дзень живота”. Я го не патрел але сом писню з того филма научел док сом лапал риби на бегелю у Кули слушаючи ю у Радио рекламах. Неодлуга, на єдней школскей приредби, мал сом шпивац тоту писню у провадзеньу гармоникки на хторей мала грац Миряна Єкич, дзивка кулского фотографа а моя перша симпатия. Пред саму приредбу Мира ше похорела и я, сам самучки, станул пред публику, зоз шерцом у петох, и почал:

Заборави, мајчице, бриге
тужне мисли душу што море,
и с поносом подигни чело
јер те многа срца још воле...

и шпивал я, шпивал, та сом и одшпивал тоту писню (а док сом шпивал я патрел дзешка понад публики, до далека, так сом ше єдино могол зконцентровац на текст же бим не погришел) и кед сом закончел а, воно, цихосц доокола, нет кляпканя!/? Я попатрел на бок гу учительови а вон цалком звичайни, як да нет нічого чудного у тей цихосци... и вец, усудзел сом ше, правда барз помали, такповесц спод обервох лем попатриц на публику кед, а воно – **ШИЦКИ ПЛАЧУ!!!** Га неже сом ше злекол и - бегцом зоз бини.

На таки способ ище мали Микола К о р п а ш спознал же його глас и шпиване маю якушик инша-

Микола зоз
шестру
Миряну у
Новим Садзе
1959 року

ку моц, не як при звичайних людзох.

- Кед уж слово о гласу, Миколо, яку файту хлопского гласу ти маш?

- Баршоньови баритон, зоз вельким дияпазоном. Так сом чул од пана Ириня Тимка кед почал зомну робиц и кед упознал мойо гласово можлівосци – пояшнел Микола и предлужел - Зоз 1957. роком ше закончел перши, найбезбрижнейши период мойого живота. Моя фамелия жила у Кули по юний 1957. року. Я мал точно 17 роки 24. юния 1957. року, праве сом закончел шесту класу гимназиї у Вербаше . Бул сом школяр-путнік.

ПЕРШИ НАСТУП НА ТВ

Напущуем Кулу ведно зоз родичами влесе 1957. року и приселели зме ше до Нового Саду. Уписали ме до першей висшей гимназиї – Светозар Маркович.

Нормалне же то була пре-ламна хвилька у живоце шицких нас. Тоту пременку найменей почувствова-ла моя штири роки младша ш е с т р а .

Закончел сом гимназию але ми шерцо и надалей було у Кули. Не будзеш вериц кед ци тото виприповедам: на два заводи сом на бицигли, преїг Србобрану, ишол до Кули зоз слизами у очох. Родичи не знали за тоту мою авантуру – думали же сом на Фрушкой Гори, у єдного пайташа.

Можем повесц же тот час, од лета 1957 та по лето 1959 року, же то други период у моїм живоце. Бул сом сам, не мам пайташох, шейтам ше по твердині за викенди и кед красна хвиля. Дзекеди ми мац направела и сендвич же бим ше не мушел врацац дому на полудзенок. Знала же барз любим буц на твердині. Два роки прешли, положел сом Вельку матуру и помали сом ше почал чиряц до варошского живота. Збула ше ми и перша а нещешліва любов хтора охабела на мнє вельки шліди. На одредзени способ шицко ме тото очелічело як хлопа.

Єднорочни период од ешені 1959 по лето 1960 бул нова етапа у моїм живоце. Бул сом студент

Микола на мосце преїг канала
ДТД у Новим Садзе, 1960

Микола Корпаш, Ганча и Емил Сопка у Дунайским парку 1958. року

Строярског факултета Люблянскей универзи. Понеже од вешені 1960. року бул отворени Машински факултет у Новим Садзе я ше, розумліве, врацам назад и ту предлужуем студиї. Так сом зменшал и финансийни видатки родичом хтори мали за мене видвойовац под час перебуваня у Словенії. Ту почина мой штварти период, од ешені 1960. та

по яр 1964, року кед сом зод одним приятельом вошел до новосадскей Матки и кед сом пренашол цалком нови швет – музика, хор, дружтво, нова музика, приемни людзе... 13. децембра 1964 року на танцу у Матки упознал сом Амалку, нігда ми не було и лепше и красше!

Але, идзме шором.

По приходзе зод Любляни, як студент

Машинског факултета, уключел сом ше до Академског хорског студентског дружтва але ше воно, пре малу численосц, по швидко розпадо. Теди ше зявел бачи **Сава Вукосавлев** и формовал спомедзи ище вше заинтересованих студентох дупли октет. Вибрал и мене и од теди почина нашо сотрудничтво.

Амалка и Микола Корпаш на Марцовим забавним вечару у Матки, 1971

Дупли октет постал секция у КУД “Соня Маринкович”. Дзе фолклор бул ту були и ми, шпиваче. З часом то постала група шпивачох, група найвирнейших. Путовало ше вшадзи: до ЧССР, до Греческей, Горватска Нова Вес, та по Загреб дзе отримована першомайска смотра КУД-ох або першомайски студентски шветочносци, не паметам уж точно. Е, ту у Загребу ме ‘напахал’ **Антон Марти**, познати ТВ режисер, и поволат участвовац у новорочней ТВ емисії загребскей ТВ. А як би ме и не поволат кед сом теди у Загребе шпивал (йой, лукави и схопни бачи Сава) медзимурску писню “Vehni, vehni fjalice ne žalosti me”. И при мене ше, после одшпиваней писні, створел особне Антон Марти. Участвовал я на ТВ Загреб аж на два заводи, патрели шицки и кед сом ше врацел та сом першираз дожил того о чим ши писал у уводним огляднуцу до того интервю – ТВ програму патрели шицки, и видзели ме и кед требало же би дали своєю импресії, думаня а воноМа идз гет, можеш задумац!!! Га цо вец кед ши шпивал, яке то барз важне!!! И подобни мене чудни реакції...ані слова охрабренья, ані слова припознаня, як кед би у тот час кажди други дзень даяки Руснак шпивал на ТВ.

(Предлужуе ше)

Микола Корпаш як член КУД “Соня Маринкович”, фебруар 1964

ШИРЦЕ ГЛАС О НОВИНКОХ "РУСНАЦИ У ШВЕЦЕ"

ШКОЛА РУСКОГО ЯЗИКА, КУЛЬТУРИ И ТРАДИЦІЇ У НОРТ БАТЕЛФОРДУ

ШКОЛИ НАЙВИРНІЙШИ НАЙМЛАДШИ

Шницко порихтане за покераї. З лїва: Саня Паланчаї, Меланія Колошнїяї и Геновева Венчельовски

После ученя, танцу и спорту треба обновит енергию

Того року до школи руского языка, культури и традиції у Норт Бателфорду уписани 35. дзеци. З того числа коло двацецero порядне нашивюю тоти годзини а то, углавним, дзеци предшколского и нїзшого школского возросту. Годзини ше отримеуе каждеї соботи од 3 до 5 годзин пополадню.

Школски рок почал зоз кампом у Крамер парку у Бетелфорду на хторим були коло штерецецero дзеци.

Интересантне було ангажоване велїх старших. Зоз дзепоедними унуками пришли и їх баби хтори ту жию або су хвильково у нашиви своїм найблїзшим та школярох учели печит покераї, дзепоедни родичи рихтали едзене за шницких а старши школяре организовали спортски бависка за камперох.

Окрем друженя школяре мали и подуку онашим народним облечиве а дзеци украшовали фитюли зоз картону. Петро Сопка, вельорочни танечник, учел дзеци танцовац нашо руски танци. Й. Д.

Важне участвовац – деталь зоз спортских активносцох (обеговане зоз вайцом у ложки)

ДОЧЕК НОВОГО РОКУ

Члени Саскачеванского дружтва рускеї культури започали зоз активносцями пририхтованя за дочек Нового 2011. року. За тоту нагоду уж резервована сала у Роял риджнал хал-у у Норт Бателфорду. Цена будзе 15 долари по одроснутой особи. Як то уж звичай, едзене ше принеше зоз собу а напої обезпеча организаторе. Буду организовани и дяки наградни бависка и томбола.

Заинтересовани треба же би приявели свой приход голем до 15. децембра касирки Марїї Гарди або другим членом председательства.

Дружтво ма у плане и организоване прадкох. Тот сход би требал буц отримани концом януара або на початку фебруара идуцого року. Й. Д.

Закончене з першого боку РУСКА ШКОЛА У КИЧЕНЕРУ

нового у одредзеним числе годзинох. Медзитим, у нашей работи не шницко мед и млеко, як ше зна дакеди думац и гуториц. Прешлого року зме наишли на проблем пре хтори могла буц утаргнута настава на руским язикау. Проблем бул у меншим числе школярох. Одредзени нормативи вимагаю же би на пестоване язика були уписани 25 або вецей школяре, медзитим ми уж штварти рок маме меней як 20 школарох. Понеже то обективни факт – ми не можеме мац вецей школярох у одделеню кед их нет вецей у Киченеру и околини. Вериме же тоту будзе брате до

огляду, и же ше о нашим зложним одделеню учуе вецей так же ані не придзе до утаргованя нашей Рускеї школи ту, у Онтарию, у Канади.

На концу, же би остало запаметане же хтори нашо дзеци ходза до Рускеї школи у Киченеру у школским 2010/11 ту, ниа, и список: Пеїн Анастасия и Ненад, Кренїцки Антоний, Шимко Антония и Алекс, Сабо Емилия и Мартина, Овад Андрей, Давид и Марина, Дудаш Валентина и Лидия, Еделински Игор и Антони.

СВАДЗБА У КОЛБАСОВИХ У КИЧЕНЕРУ

ВЕШЕЛЄ ПРИ РОЗКОШНЕЙ ФОНТАНИ

♥ Концом августа отримана свадзба, треца по шоре, у Колбасовой фамелиї, того року женєли сина Александра а лєм пред исполним роком мали свадзбу їх дзивки Кристины

Александр и Сали КОЛБАС

Роздумованя и сами пририхтованя шицкого цо вязане за свадзбу, тєраз то уж була треца по шоре, вше приноша якешик нукашне возбуждене, интензивне плановане и задумоване конечного дня – самого свадзбного вешеля. По виборе дня тей, за родичох и їх дзеци значней, единственей фамелийней подїї, почина пририхтоване, радзене и обединьоване задумкох по їх реализацию а, источасно, фамелиї з обидвох бокох, преїг своїх дзецох, починаю знац вецей о себе, упознаваю ше блїзше и потим ведно укладаю шицки усилвносци же би ше вяза їх дзецох коруновала зоз свадзбу и предлужела далей у мальженстве.

Так и з тей нагоди, будучи млодыта Александр Колбас и його дзивка Сали Лоевен оможлївели своїм родичом Меланиї и Владови Колбасовим и Поли и Гелмутови Лоевеновим же би интензивно участвовали у пририхтованьох кед ше заедніцки одлучело же би ше цала свадзбна церемония одвивала на подручу маєтку фамелиї Лоевен, недалєско од Гвелфу. Значи, вешеле мало буц вонка у природним окруженю. Простор по велькосци и ушореносци наисце прицаговал повагу шицких як и факт же шицко будзе на єдним месце: церемония винчаня и саме свадзбне вешеле. Єдине обаване, у таким случаю, вше тото же цо ше збудзе кед хвиля не будзе вигодна?! Позитивни прешвечованя и охрабрєня сциговали од самих Лоевенових хторим то мало буц уж треце таке свадзбне искусство. Вони уж пристановели двоїо дзеци и вше ше вешелели под вельким шатром за таки, свадзбни наменки, дзе можу стануц 150 особи зоз шицкими условиями яки понукаю и сали наменени за таку нагоду. Їх добре искусство мало, тєраз, постац и нове искусство Колбасових хтори єдну свадзбу порихтали у далєким Монтреалу у прекрасним амбиєнту єдного скорейшого манастира а другу у будинку Горватского культурного дому у Киченєру.

И наисце, було то красне и уникатне искусство, дзекуючи пре-

красней, концом августа, лагодней хвилї и зоз слунком окупаного дня!

Церемония пришаганя млодытох, облєчених у найкрасших шматах свойого живота, одвивала ше под белавим небосклоном опрез розкошной фонтани у хторей плюшала вода а понад котрей прелєтовали птїчки. Млади, возбуждени, тримаючи ше за руки пришагали єдно другому на шицко тото цо нас церква и родичи уча, обколєшени зоз провадзеньом кумових, дружкох, найлєпших пайташох, познатих, а тиж и найблїзшей фамелиї, родичох, родзини хтори шєдзели опрез “олтара” у природи. Церемонию хтора була сучасного характеру, успишно водзел паноєц з католицкей церкви. На концу, зна ше, аплауз и радосни, горуци винчованки и поцилунки.

Тєраз уж як супружєска пара Александр и Сали Колбас, шєшлїви, з руку у руки рушєли споза будинку-дому Лоевенових дзе було шицко пририхтане за вешеле, а тиж и место, опрез атрактивного невелького озера и водопаду дзе ше младим понаєсоб винчовало и наздравяло у їх мєно. Опущєна атмосфера оможлївєла домашнїм и їх госцєм дружцї ше и побєшєдовац скорей служєня вечєри. Ди-джей одпочал свою роботу зоз приємну индискретну музику.

У хвилєкох кед слунко помали шєдало споза лєшика над озером, млади и їх найблїзши - родичи, брат и шєстри зоз дзецми, пошєдали до чола, а доокола їх родзина и приятєлє. Мастер церемонїї, модерни староста, иншак Алєков найлєпши приятєль, з микрофоном у руки удатно водзел цали цєк свадзби. Прєволовал числа столох з госцями же би оргєнизовано пошєли и були послужєни зоз шведского стола зоз смачну вечєру. Незаобиходни бул и дєзєрт збогачєни зоз тортами хтори принєсли жени Рускинї. Каждє шєцл покоштовац з нїх, а окрємє то жадали зачудовани Канадыє хторим то було по першираз ше стрєтнуц зоз таким обичаєм яки го мамє ми, Руснаци, та гоч и ту у

Америци.

Док тирвала вечера одгуковали нашо руски шпиванки та браца Рацово аж и зашпивали на писню котру шпивал наш познати шпивач Микола Корпаш. Руснаци уживали, як и други госци хтори, вироятне, по першираз слухали наш народни мелос. Под час вечери отримани даскельо замерковани бешеди членох обидвох фамелийох, пайташох, та и самих млодяхох. През хтори ше могло дознац дацо вецей о характеру и особеносцох млодей и млодия.

Танец, такой по вечери, отворели млода и ей оец з вельо эмоциями, а на подиоме ше им приключели брат и шестра як и сама мац. Ушлїдзел потим танец Колбасових, мацери и сина, цо обидвойо вироятне нїгда не забуду.

Вешеле, потим, и официийно започало. Правда, з вецей сучасного ритму и гласних тонох за млодих але не препущени и даскельо кола хтори дзвиги споза столох и млодих и старших.

Мож спомнуц же през цалу ноц бул проєктовани видео компоновани зоз фотографийох з млодосци и дзецинства млодих и їх фамелийох на вельким экрану вонка коло шатра и бару дзе ше служело пице, а ту ше могло записовац до кнїжки винчованки и щирї жаданя млодим на їх многая и блага я літа.

Млода пара ютрედзень мала дзень релаксованя и час препровадзени з найблїзшими бо потим шлїдзело паковане за одход на драгу до Европи – до Италий и Французкей – дзе млади Колбасово препровадзели три тижнї.

БАТЕЛФОРД ДРАГОЦИНИ ПРИХОД ДРУЖТВУ

Бридж фест (Bridge Fest) була ище една манифестация значна за календар активносцох Саскачеванского дружтва рускей култури. Концом лета тота смотра по другираз отримана на мосце у Бателфорду хтори сушедни валал Норт Бателфорду, а нашо Дружтво на ней участвовало першираз. Окрем експонатох рускей култури и традициї ту нашо числени волонтере, и младаж и старши, у импровизованей кухнї рихтали и предавали едзенья. Тутейши жителе уж добре знаю же при Руснацох мож купиц барз смачни лепинї и, наисце, вони найбаржей и преходзели.

Окрем того же Бридж фест бул ище една манифестация дзе нас други могли лепше упознац, на ней по першираз витворени за Дружтво не вельки але значни приход. Зоз тих пенезох купени шатор за импровизовану кухню на отвореним просторе. Попри того, од донаторох Дружтво достало фрижидер и змаржляк так же у наступним периодзе пенези хтори ше видвойовало за рентане того годни буц унапрямени на други активносци. Й. Д.

Три спомедзи велїх волонтерох на Бридж фесту: (з лїва) Мария Гарди, Ясмина Макаї и Златка Сегеди

Члени побиднїцкей екипи Желько Сивч – Мики, кухар (лїво) и Владимир Еделински Еде

НОРТ БАТЕЛФОРД

ЗМАГАНЄ ЗА НАЙЛЕПШИ ПАПРИГАШ

Друге по шоре змагане у вареню папригашу у котлїку, у организациї Саскачеванского дружва рускей култури, отримане у другей половки августа у Националним парку Меймонт хтори ше находзи медзи Саскатуном и Норт Бателфордом. Зишли ше з тей нагоди коло 70 особи а у змаганю участвовали 11 екипи. Шейсцчлена комиссия преглашела же бул найсмачнейши котлїк хтори варел **Желько Сивч – Мики** зоз свою екипу, та йому припаднул преходни котлїк хторого вон уручи найлепшому кухарови на идущим змаганю. Такой за нїм по добрим смаку бул папригаш **Предрага Павловича – Аку**, а за нїм котлїк **Михала Макая – Макс**. Павлович достал за награду сувенир а Макаї бесплатне участвоване на наступним змаганю. Але, же шицки кухаре були схопни и уварели добри и смачни папригаш указало ше на концу кед шицки котлїки остали празни.

Було то ище едно дружене и дзецох а и старших. Бавело ше и фодбалске змагане - старши против млодших. Розуми ше, победзели млодши. Й. Дервишевич

ЕДМОНТОН: ВЛАДО МУЧЕНСКИ ПОШОЛ ДО ЗАСЛУЖЕНОЇ ПЕНЗІЇ

“ЖУРКА НЕСПОДЗИВАННЯ” ЗА НОВОГО ПЕНЗИОНЕРА

◆ Рочніца малженства, родзени дзень, и того найактуальнейше — одход до пензіі були нагода же би у Мученскових у Едмонтону була “журка несподзіваня”

На бокох наших новинкох часто пишеме о красних подійох кед ше народза нови беби у руских фамелійох, та пишеме и о незабуваючих хвилькох на свадзбох наших младих парох а нігда потераз зме не писали и о красних, щешлівих и радосних хвилькох кед наш человек, Руснак або Рускиня, одходза до пензіі. Ниа, указала нам ше нагода.

Наш вирни читач пан Владо Мученски зоз Едмонтону дожил у другей половки октобра того року три вельки радосци: 18. октобра ше Владови и його супруги Олги напълнели 35 роки малженства, їх заедніцкогo живота хтори ведно прекрачали з векшей часци у Старим краю, точнейше, у Новим Садзе дзе мали красни квартиру и дзе ше им народзели двойо дзеци, син Иван и дзівка Марча. У другей половки 1998 року фамелия Мученскових сцигла до Канади, до Едмонтону и ту предлужела свой зложни живот. Владо, як глава фамеліі, робел у металским фаху, у єдней компанії, а потим положел за вожача камиона и вещей як 10 роки гонел вельки камиони по całej Канади и по Америки. Але, то не шицко. Окрем рочніци малженства, Владо 21. октобра напълнел 65 роки живота. А з тим ше усоглашели шицки условия же би од 1. новембра бул и урядово пензионер. Же би рочніца винчаня, родзени дзень и Владов одход до пензіі були даяк означени у тайносци ше остарали його супруга Олга, дзівка Марча и жец Ричард. У обисцу Марчи и Ричарда порихтали “забаву несподзіваня” (surprise party) о хторей, розуми ше, Владо

ніч не знал а на хтору були поволани велі Руснаци и други приятели їх фамеліі. Бул ангажовани аж и гармоникаш так же ше навелько танцовало, шпивало и вешелело (од наших руских шпиванкох та по словенацки и други).

Госци погосцени зоз прашецину, смачну сарму и другима єдлами як и з красним вибором колачох и напою. Владо, хтори ше необчековано нашол у стредку того галайку, спочатку бул дакус несподзівани и збунети а вец ше препушел радосним хвильком та и зашпивал, и затанцовал зоз його Олгу и дружел ше зоз шицкими присутніма. Тота преслава и журка овиковичена на вещей фотографійох до хторих зме дошли и обявуме даєдни як илюстрацию преслави у обисцу дзівки Марчи у Едмонтону.

Владови Мученски жадаме велі, велі роки у благородней пензіі, же би ище велі рочніци зоз його Олгу преславел и же би уживал у їх нуцки.

На многая и благая літа!

ПС А ви, почитовани читаче, кед дознаце же дахто одходзи до заслуженої пензіі та нам явце же бизме и таки хвильки призначели на бокох наших и ваших новинкох.

Олга и Владо Мученски

<p>Заступніки магазина "Руснаци у швецe"</p>	<p>Австралия и Нови Зеланд Jakim VARGA 39 Bellnora Dr. Norlane West 3214 GEELONG, Victoria Australia kimo.maria@hotmail. com</p>	<p>Канада (заходна часц) Amalija DUDAŠ #206-11030-107 St EDMONTON AB T5H 4G5 Tel. (780) 428-4988</p>
<p>Войводина Sanja TIRKAJLA I. L. Ribara 50 25233 Ruski Krstur Srbija Tel. (025) 704-202 so.tiki@neobee.net</p>	<p>Немецка, Австрия, Шведска, Швайцарска, Baran Mihajlo Schützenstr. 16 67061 Ludwigshafen 100.224499@germany net.de</p>	<p>Канада и ЗАД Gavra KOLJESAR 324 Overlea Dr. Kitchener, ON N2M 1T8 Tel. (519) 570-9614 gkoljesar@gmail.com</p>

НОВОНАРОДЗЕНИ БЕБИ У КАНАДИ И АМЕРИКИ

РУШЕЛА ЯК МАЦ, СЦИГЛА ЯК БАБА

ФИЛИП ХОМА

Док тоти новинки виду малому **Филипови Хомови** будзе уж скоро 5 мешаца. Филип ше народзел 7. юлия того року у Киченеру. Бул чужки 3.550 грами и длугоки полни 54 цм. Шицко прешло як треба та родичи Ваньо и Весна (родз. Рац) Хома не мали даяки бриги а понеже до помощи пришла и Ваньова мац Наталия та початок з бебу бул ище легчайши.

Случай сцел же ше Филип народзел праве у чаше кед його баба Наталия путовала зоз старого краю до Канади. Кед сцигла на аеродром у Торонту, там ю дочекал син Ваньо и перше цо ей гварел було “**Рушела ши на драгу до Канади як мац, а злещела ши у Торонту як баба!**”

ЛАНА ПРОДАНОВИЧ

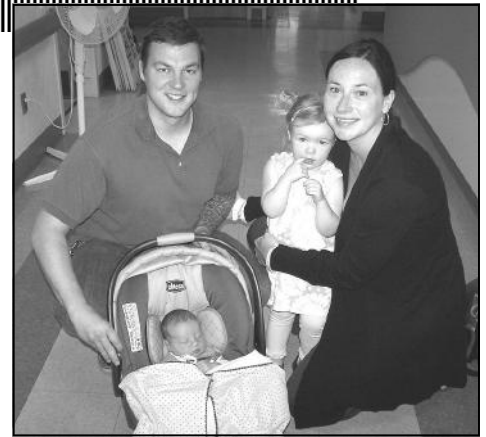

У Киченеру ше, о мешац и дацо после Филипа, народзела и його п а й т а ш к а **Лана Проданович**. Точнейше, було то 21. августа кед млади родичи Теодор и Мая Проданович д о с т а л и

дзівочку чужку полни 3.780 грами а длугоку 53 цм. Майова мац Мария Варга сцигла концом юлия же би була дзівки на помощи. Була у дзівки и жеца 6 тижні и 10. септембра одпутовала назад до Войводины. Но, неодлуга сцигли до нашиви Теодорово родичи, мац Ксения и оцц Глигор Проданович, хтори жию у Немецкей. Так же мала Лана уж була розмазована од обидвох бабох а бавел ю уж и еден дїдо.

LOUIS KOLESAR FLEMING

Луис Колесар Флеминг ше народзел 2. септембра 2010. року у варошу Саратога Спрингс у союзней держави Нью Йорк, ЗАД. На родзено

Луис бул чужки 5.045 грами и 57 цм длугоки.

Луисови ше барз здравала його два и пол рочна шестричка Даниела Мира Флеминг, мама Сеня (Колесар) Флеминг и тато Джошуа Флеминг. Нашла ше ту и Луисова баба Людмила Колесар хтора ше тиж здравала свойому уж штвартому унучецу. Вона помагала своей дзівки Сениї полни 6 тижні и указала вельку помощь фамелиї Флеминг на чим ей шицки барз дзекую.

Мили читаче,

Пред нами **КРАЧУН** и шицки радосци хтори вон приноси до наших обисцох кед на Вилїю щиро и зоз щерца спомнеме народзене малого Христа.

Радуйце ше, будзце щешліви и зашпивайце крачунски коляди!

Примце, з тей нагоди, и нашо найщирши винчованки и найкрасши жаданя з нагоди **НОВОГО 2010. РОКУ**

Редакция новинкох
“Руснаци у швецe”

ЛЕТО НА ГАВАЙСКИХ ПЛАЖОХ

РАЙ НА ЖЕМИ

Пише
Габрисла
КОЛЕСАР,
Торонто, Канада

Кед сом початком мая достала поволанку од Сениї Колоцковей (родзена Полдруги, по походзенью з Коцура) за одход на рочни одпочивок на Гавайоох, наисце сом не могла одбиц. Хто одбива одход на Гаваї? Поготов же сом, за тоти 15 роки живота у Канади, окрем одходу до старого краю, ані не ишла на прави, комплетни рочни одпочивок. Одлука пошвидко спадла, карти купени и шицки зме почали чишліц дні цо мали преїсц до половки августа и одходу на гавайске острово Мауи.

Гаваї, союзна америцка держава хтора ше находзи на Цихим океану, состої ше лем од островоох (на стотки малих островоох хтори розпрестарти на поверхносци од 2500 км²), а 6 найвекши острова то: Гаваї, Мауи, Кауаи, Ланаи, Оагу и Молокаи. Мауи друге острово по велькосци. Шицки гавайски острова були формовани ягод резултат подводней вулканскей активносци. Тота активносц у комбинації зоз

ерозию оформела импресивни острова - прави мали “рай на жеми”. Тота дестинация една з найпопулярнейших туристичних атракцийоох.

Клима идеална – вше цепо, а ест лем 2 рочни часци – лето (май по октобер) и “жима” (октобер по април). Но жими ту наисце нет - просекова рочна температура 26-29 С. Найцеплейши мешац септембер и октобер. Реалнейше, климу мож охарактеровац баржей як дижджовна (децембер по фебруар) и суха сезона (остаток рока).

Конечно пришол и тот дзень. После длугой драги, позиходзели зме ше зоз двох концох Канади, я зоз Торонга, а зоз Ванкуверу – Сения зоз супругом Золтаном и сином Даниелом, а тиж зоз німа и Мария Полдруги (супруга Сенийов-ого брата Иринея), а Даниел привелол и пайташа Петра.

Бивали зме у резорту под меном Канапали, то мирни и крашне ушорени резорт – слунко, палми, базени и голф терени дзе ше лем обрациш.

По приходзе, цо и нормалне, не могли зме ше лем накупац и пойсц зоз плажи. Перши даскельо дні зме ше купали, слунковали и уживали на прекрасней 3 милі длугокей плажи Канапали. Вода идеална, цепола и чиста, плажи писковити, а слунко боме моцне, так нас поспреведало же зме

ше перших дньох досц и спекли. Слунко припека скоро под углом од 90 ступні и буквално “уходзи” до вас. Як купаче и муряли зме ше, та зме мали нагоду видзиц и рижнородни рибки и интересанти подводни швет Гавайоох. А хлапци

На писковитей плажи Канапали

себе купели дески за сурфоване та учели сурфовац. Єден дзень нас шицких на плажи несподзивали два огромни коритнявки. Доплївали до плїткого и кружели медзи людзми, на ужиток и звисковане шицких присутних. Окрем коритнявкох, Мауи познати и по китох, но нажаль, вони у тих водоох лем у першей половки рока, так же зме не мали задовољство видзиц их.

Вечарами зме ше шейтали по Канапали плажи. З оглядом же то една од найдлугих плажоох на Гавайоох (3 милі є длуга), мали зме фину вежбу и рекреацию. Вечари

Сения и Габрисла кед сцигли на Мауи

Коритнявка медзи купачами

цепли, шейтане коло води приемне и опушуюце. У єдним тарговищним центру у стред резорта, кажди вечар були организовани приредби, танцванане або даяки други активносци за госцох. Так же зме мали нагоду видзиц “Гула танец” по хторим Гаваї познати.

зме мали задовољство дегустировац гавайску кафу и кокос бомбони. На концу зме себе накуповали кафи, чаї и сувенири, а вец зме себе купели и сладоляди направени на тей плантажи з овоци цо ту рошне так же ужиток бул подполни.

Єден дзень зме пошли на екскурзию до сушедного варошу Лагаина. Тото место ище векши туристични центр та векша гужва, вшадзи предавальнї и бутики, а предава ше шицко од звичайних пацеркох и драгоциних украсох та по гардеробу и поживу и рижни лакотки. У центре ше находзи пристанище зоз рижнороднима атракциями (организовани тури на ладьох хтори туристох ноша на други острова або ноша заинтересованих на мурыне на интересантни места, тиж так мож ше приявиц за туру зоз подморнїцу хтора туристом указує подводни живот коло Гавайох итд).

Єден дзень зме пошли и на плажу Макена хтора на гласу же є барз красна плажа дзе иду богати госци и рижни голливудски гвизди. Плажа барз блїзко при вулкану хтори teraz уж загашени, але зме видзели охладзену, скаменету вулканску лаву. Камене зоз тей охладзеной лави барз оштре и муши ше ношиц квалитетни ципели же би ше человек не порезал. Аж и на плажи було надосц вулкански каменчки та ше пар особи и порезали. Резорти у тим месце наисце луксузни. Вожели зме ше дакус и коло гижох у тим краю и можем повесц же зме остали без словох. Хижи мултимиллионскей вредносци и наисце прекрасни.

Интересантни мали природни феномен и тот же зме ше несподзивали як вчас пада ноц. Кажди дзень, коло 7 вечаром, уж цмота. Пре локацию Гавайох (блїзко су при екваторе) и ноц скорей приходзи.

Плантажа кафи на “Мауи тропскей плантажи”

Но, заш лем, дзень там у просеку длукши як индзей, бо на Гавайох дзень тирва 12-13 годзини вше - цали рок, док у нас днї длуги през лето, але вжиме нам днї барз кратки.

Було ту ище приемни несподзиваня, незвичайни як тото цо сом дожила кед сом зоз Сению ишла до предавальнї. Станули зме на семафоре бо було червене шветло и я попатрела на авто цо стал опрез нас, а на його регистерскей таблїчки писало – **РУСИН**. Можеце лем задумац яке то було несподзиване за мене. Док сом пришла гу себе и зграбела фотоапарат же бим висликовала таблїчку, шветло ше уж пременело и авто опрезомне одфуркнул, було позно. И вец сом не могла вериц же сом тото видзела, чудовала сом ше и питала же яка то вироятносц у тим часу и праве на тим месце налециц на Руснака. Чи наисце можлїве же на острове Мауи єст Руснацох?!? Таблїчка на тим авту би могла потвердзовац же єст бо тото **РУСИН**, предпоставям, не було случайно на ней.

Остаток одпочивку зме препровадзели и далей у интензивним купаню и слункованю, одходох на други плажи и уживаню. Дзешец днї ми прелецели и пришол час за одход дому. Упечатки на тоту гавайску авантуру ми ище вше швижи и мило ми же сом пошла и на тот край швета. А, мушим припознац, не мала бим нїч против ознова там пойсц.

Єден дзень зме пошли обисц “Мауи Тропску Плантажу”. Мауи познати по продукциї цукру, кафи и тропскей овоци (ананас найвещей, а тиж так кокос и друга овоц). Так же зме на гайзибанчку, у организованей тури, обишли плантажи цукрового наду, кафи, бананох, макадемия орехох, манга, авокада и другей овоци). Тиж так водич нам отримал презентацию о кокосу, як ше го отвера, як ше проверює чи є швижи и як го треба єсц. “Путоване” през плантажу було интересантне и поучне, а о природи коло нас анї приповедац не треба – дзе ше лем человек там обрацел, вшадзи видзел красоту – желени гори, палми, прекрасне и рижнородне квеце, тропску овоц... На концу зме пош-и на “пияц” дзе

THE RUSYN SITUATION IN TRANSCARPATHIA

HOPE IS THE LAST THING TO DIE

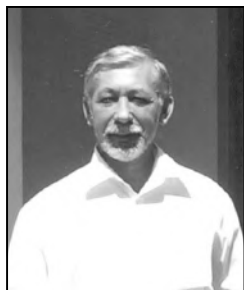
By **Dr. Michele PARVENSKY**
(Nazareth, PA, USA)

О СИТУАЦІЇ У ХТОРЕЙ ШЕ НАХОДЗА
РУСИНИ НА ЗАКАРПАТ'Ю

НАДІЯ УМЕРА ОСТАТНЯ

Пише
Др. Мишел ПАРВЕНСКИ
Назарет, ПА, ЗАД

This past summer, I interviewed **Peter Galitzin** who has been involved with the Rusyn movement since 1988.

Peter Galitzin

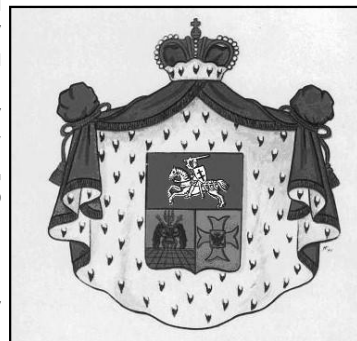
Peter was born in Uzhorod in 1958, although, his father was born in Budapest. In 1920, his grandfather **Peter** immigrated to Budapest from Russia and received permission from the Ministry of Internal Security to use his title of duke throughout Hungary. His father **Alexey** graduated from the Artistic Academy in Milan, Italy. After the Second World War he lived in Stuttgart, Germany where he became president of the Union of Russian Immigrants. In 1951, the NKVD (later KGB) kidnapped him on a visit to Berlin. He was sentenced to 25 years in the gulag in Siberia for being a descendant of aristocrats. After the death of Stalin, Alexey was released in 1956 and considered rehabilitated. He wanted to return to Germany but moved to and settled in Uzhorod. Here he met his future wife **Marta Petrakovits**. They were married in 1957. His father never obtained Soviet citizenship; instead, he was considered a citizen of the Hungarian Kingdom. Alexey worked in Uzhorod as an artist until his death in 1979.

All of the ancestors on his mother's side are Rusyn and all from the Uzhorod area. His mother's grandfather was one of the owners of Tokaj Wines. He planted Tokaj vineyards before the communists destroyed them.

Peter has been involved all of his life with international relations. He has a degree in chemistry from Uzhorod State University, although his thesis was on psychology and international work. He was one of the founders of the International Forum of Ukraine which came into existence in 1987. There were 147 different minority organizations which were members of the Forum, including five Ukrainian ones. The Hungarians invited Peter to be their head (he speaks fluent Hungarian). The Russians also invited him to be the Hungarian deputy of the town council. Since its demise, he has had a desire to reorganize it. The involvement with the Forum was due to his concern for all minorities living in Transcarpathia. This was only natural since so many of his friends are not only Rusyns but also Hungarians. He saw the Forum as a means of destroying communism. "The future of the world was seen in pink colors, i.e., looking at it through pink glasses."

Because Kiev and Lviv have been pushing Ukrainian nationalism, the Ukrainian government has accused **Fr.**

Tого лета сом мала розгварку зоз **Петром Галицином** (Peter de Galitzin) хтори уключени до Русинского руху ище од 1988. року. Петро ше народзел у Ужгородзе 1958. року, а його оцц Алексей бул народзени 1923. року у Будапешту. Року 1920. Петров дідо **Петро** (1888-1955, по нїм достал мено) имигровав зоз Русиї до Мадярскей, до Будапешту и достал потверджене од Министерства нукашніх ділох Мадярскей же може хасновац його дворянску титулу у цалей Мадярскей. Петров оцц **Алексей** дипломовав на Уметніцкей академії у Милану, Италия. После другей шветовой войны вон жил у Штутгарту, у Заходней Немецкей дзе постап председатель Союзу русийских емигрантох. Року 1951. тайна служба НКВД (познейше КГБ) го киднаповала под час нащиви Берлину. Бул заварти, осудзени на 25 роки цемніци и послати до ґулаґу у Сибиру насампредз прето же бул потомок аристократскей фамилиї. По Сталінової шмерци його оцц Алексей бул ошлебодзени и регабититовани 1956. року. Перше ше сцел врациц до Немецкей але ше потим ришел преселїц до Ужгороду дзе стретнул свою будуц жену **Марту Петракович** и оженєл ше. Винчали ше 1957 року. Алексейов оцц Петро нігда вецей не прилапел советске державянство, цали свой живот ше тримал за поданїка Мадярского кральовства. Алексей робел у Ужгородзе як уметнік. Умар 1979. року.

Герб фамилиї Галицин

Шицки предки по боку Петровой мацери Русини и шицки су зоз подруча Ужгороду. Дїдо його мацери Марти

Мац Марта, Петро и оцц Алексей. Фотографоване на дзень кед Петро рушел до першей класи (1965)

stating that the Rusyns were not ready for autonomy. However, if the Rusyns themselves, including American Rusyns who played a part in the Scranton Resolution had openly voiced their concerns, autonomy may have been granted. Masaryk also contributed to the division of Subcarpathian Rus by encouraging Russians and Ukrainians to settle in the area. These two factions had their own political and national agendas, which helped to weaken the Rusyn cause. This is happening at an even greater pace today with an influx of Ukrainians from the eastern part of the country and Russian speaking Ukrainians from Kiev who are better off financially than most others in the Transcarpathian Oblast. They are buying up land and abandoned houses in villages and building ski resorts.

Грекокатолічка катедрала у Ужгородзе
Greek Catholic cathedral in Uzgorod

They don't care about the environmental destruction of the forests or the eradication of a way of life in the villages. That statute was transferred on the 21st of December 1918 to carry out the Rusyn autonomy of Transcarpathia. According to Law No 10 of Hungary, the autonomous Rusyn Republic of "Ruska Krajna" freely seceded from Hungary to become part of Czechoslovakia on September 10, 1919. One of the provisions of the treaty was that the Rusyns were to have an autonomous national parliament. Much of this has been kept hidden from the people. At the time of the treaty, even the Hungarians supported the Rusyns. However, the national policy of Ukraine has always used different organizations of minorities for their own benefit. Peter knew that all minorities in Transcarpathia had to be consolidated to work together. He tried to work on this – thus the International Forum. The Ukrainian organizations which joined did so because they felt that the policies of the government in regards to a Ukrainian nationalist country would affect them and that they had to fight against this and this continues to be a concern.

The Rusyn situation hasn't changed since I interviewed Mr. Galitzin last summer. He feels that it has stagnated. Organizations are always changing their names; there are even two different societies in the same

На Закарпат'ю єст штири русински орг'анізаціі, медзитим, вони цалком одвоєни єдна од другей место же би були єдна когезійна цалосц. Там панує непреривна борба медзи тима орг'анізаціями. Даєдни поєдинци жадаю буц значнейши як други и не могу похопиц же єдина драга же би досягли своєю цилі то заєдніцка робота. Жаданя народу углавним досц нїяки. Року 1991. на референдуме було питане о тим чи жителе сцу же би їх край мал автономни статус у односу на Україну. Власци на Закарпат'ю зопарли розправу о автономним питаню. Галицинови ше видзи же єдна велька можлівосц же би ше утвердзело автономію не була вимагана на одвитуючи способ. Вон не вери же ше ознова укаже така нагода як тот цо була препущена. Поєдинци медзи Русинаму у тих орг'анізаціях ше не жадаю консолидовац и не могу похопиц же зєдинене то єдина драга же би мали даякого успиху. Вони думаю лєм о себе и на себе. У новших часох єст надосц Українцох хтори ше з других крайох України населели до Закарпат'я и хторих автономия не интересує та би найвироятнейше ані не гласали за ню. По законченю Першей шветовой войны з Мировну догварку у Сент Жермену була одобрена самоуправа за Подкарпатску Рус. Медзитим, пре нукашні спрйчканя медзи Словаками, Мадярами и Чехами Георгий Жаткович, перши гувернер тей провинціи задзеквал прето же Прага не окончела свою часц обовязкох и не дала провинціи автономію. Масарик одцаговал твердзаци же Русини не були порихтани за автономію. Медзитим, понеже Русини (а ту мож уключиц и америцких Русинох хтори мали значну улогу у виробку Скрантонскей резолюціи), отворено виношели своєю зауваги пре таки поцаги, автономия мушела буц на концу одобрена. Масарик тиж так допомогол дзеленю Подкарпатскей руси зоз храбреньом Русох и Українцох же би ше насельовали у тей обласци. Тоти два фракції мали своєю окремени политични и национални програми хтори допомогли слабєно русинскей ствари. Тото ше одбува зоз ище векшу швидкосцу нешка зоз прилівом Українцх зоз восточней часци жеми и Українцх зоз Києва хтори бєшєдуо по русийски а хтори финансийно стоя вельо лепше як вєкшина других у Закарпатскей обласци. Вони купую жем и напушени хижы у валалох и будуо терени за скияне. Вони не водза старосц о тим же ше так кончи зніщованє животного стрєдку и лесох або о зніщоваю способу живота у валалох. Тот закон бул прилапени 21. децембра 1918. року же би установел русинску автономію на Закарпат'ю (Подкарпатскей Руси). У складзе зоз Законом ч. 10 Мадярскей автономна Русинска република "Руска країна" ше зоз шлєбодну сецєсию одвоєла од Мадярскей и постала часц Чехословацкей 10. септембра 1919. року. Єдна з одредбох того контракта була же Русини буду мац автономни национални парламент. Вельо з того було крите од народу. У чаше кєд тот контракт бул актуални аж и Мадяре потримали Русинох. Медзитим, национална политика України вше хасновала розлични орг'анізаціи меншинох же би на тим профитовала. Петро ясно знал же шицки меншини на Закарпат'ю треба же би були обєдинєни и робєли вєдно. Вон пробовал робиц на тим праве през Интернационални форум. Орг'анізаціи националносцох з України хтори ше уключели до форуму тото зробєли прето понеже чувствовали же политика власцох у вязи зоз українску националистичну державу будзе уплївовац на нїх и же ше буду мушиц бориц против того и тото шицко ше предлужує як проблем и дзєнь нешка.

ТРЕБА ОБРАЗОВАЦ МЛАДИ **РУСКИ ПОКОЛЄНЯ**

Ситуация у хторей Русини ше нїч не пременєла од тєди як сом бєшєдовала зоз паном Галицином прєшлого лєта. Йому ше видзи же шицко аж и стагніровало.

building who constantly clash with one another. There is a Duchnovich society which meets in a building across from the concert hall and which was used for workers under the Czech government. They can't even agree to let other groups use their building for concerts or even playing bridge. He states that the Duchnovich Society is not well organized and doesn't do a very good job in spreading the

Грекокатолічка церква у Мукачове
Greek Catholic church in Mukachevo

ideas of the Society. Peter feels that there is always hope – hope is the last thing to die. Prof. Magosci made a statement in the Rusyn history course at Presov University that the reason the Rusyn movement in Transcarpathia has not succeeded as in other countries is due to the fact that there are no women in the organization. I relayed this to Mr. Galitzin. He stated that there are women in the organization who are very serious about the Rusyn movement. Their names are known among all the minorities and other nations. Clearly there is some

confusion about the facts.

Due to the nationalization policy of the government, national schools which were closed three years ago reopened this year. However, even if courses are offered in the native language, the final exam is supposed to be in Ukrainian. This is absurd. Especially for the Romanians, Ukrainian is too difficult a language to learn; they prefer Russian. Galitzin made the statement that there is the same percentage of Rusyns in the population of Transcarpathia as there was in the Hungarian kingdom at the beginning of WWI.

I asked him if the Rusyns need help. He stated that **“we don't need any help.”** What he implies by this is that Rusyns won't do anything on their own if outside sources give them help. He feels instead that education is very important for Rusyn youth that books for children with folk tales and fairy tales need to be provided. Funds should be given to Padyak Publishing. He needs sponsors and can't print the books without financial help. The kids don't need school books but instead need books which portray their Rusyn roots. They are taught starting in elementary school that the Ukrainian civilization and language are the most ancient in the world. Six year olds are very gullible and their eyes open wide when they hear such falsehoods. After four or five years young people forget Rusyn and consider themselves Ukrainian. In five to ten years the new generation of adults won't even know that they are Rusyn. The Ukrainian nationalists will have won the battle. Books for

Організації часто меняю своєю назви. У єдним будинку ше находза два розлични організації хтори непрерывно нападаю єдна другу. Там и Духновичово здружене хторе ма схадзки у будинку преїґа од концертней сали а хтори бул хасновани за роботнікох у чаше Ческей власци. Вони ше не можу соглашиц ані з тим же би допуцели другим ґрупом же би хасновали їх будинок за концерти або голем за бавене бриджа. Пан Ґалицин констатуе же Духновичово здружене не організоване найлепше и же не роби найлепше на ширеню идейох самого Здруженя. Петро чувствує же надїї єст вше – надїя то тото цо умера остатне. Проф. Маґочи мал констатацию под час курса русинскей исторії на Универзитету у Прешове же єдна з причинох же русински рух на Закарпат'ю не бул успішни як у других жемох и тота же нет жени у організації. Я тото пренєсла панови Ґалицинови. Вон констатовал же у організації єст жени хтори похопюю барз озбыльно русински рух. Их мена познати медзи шицкими меншинами и другима націями. Очиглядне же єст даяка помилька у вязи самих фактох.

У складзе зоз националну политику власцох национални школи хтори були позаверани пред трома

На свадзби у Андрея Колчака 2005. року

роками ознова отворени того року. Медзитим, и попри того же курси понукнути на языкох националносцох, закончуюци испит предвидзени же би бул по українски. А то абсурд. Окреме за Румунох українски язык досц чежки же би ше го учело и вони преферую русийски. Галицин тиж констатовал и тото же ше у популяції Закарпат'я находзи подобни процент Русинох як цо бул под час Мадярского кральовства на початку першей шветовой войны.

Питал сом ше му чи Русином потребна помоц. Вон констатовал же **“нам не потребна ніяка помоц”**. Тото цо сугєрує така думка то тото же Русини не зробиє ніч зоз своїма моцями у случаю же им з вонкашніх жридох придзе даяка помоц. Место того вон чувствує же образоване барз значне за русинску младеж, же потребне обезпечиц кніжки за дзеци зоз народними приповедками и сказками. Средства за тото треба же би були дати Падяк Паблшинґу. Вон потребує спонзорох и не може друковац кніжки без финансовойней помоци. Дзецом не нательо потребни школски кніжки як цо им потребни кніжки у хторих описани народни живот и їх руски коренї. Вони учени уж на самим початку основней школи же українска цивилизация и язык найстарши на цалим швецє. Шейсрочни дзеци наївни и легко поверя, їх ше очи отвєраю широко и теди кед чую неточносц, циґанство. После штирох або пейцох рокох млади людзе забуваю русински коренї и тримаю ше за Українцох. За пейц до дзешец роки нова ґенерация одроснутих людзох вообщє не будзе свидома же є, уствари, русинска. Українски националисти так достаню битку. Кніжки за дзеци на їх родимим языку можу

children in their native language can help combat this. Also, more Rusyns from other countries need to travel to Transcarpathia and go into the villages to meet the people. Rusyn people in Ukraine need to see and experience the Rusyn nationalism that exists outside their own country. Mr. Galitzin is emphatic about this. The same suggestion was stressed in our discussions last year. **WHERE ARE THE RUSYNS FROM THE REST OF THE WORLD?**

Mr. Galitzin feels that the only way the minorities will overcome the problem of Ukrainization is for all of the minority organizations to work together as one cohesive unit. They have to see that more will be accomplished with larger numbers than just a handful of individuals. Peter proceeded to list the minorities which included Bulgarians, Russians, Romanians, Hungarians, Rusyns and to a lesser extent Czechs, Poles and Slovaks. The Ukrainians who don't recognize Rusyns stated on the last census (2001) that there were approximately 1 million Ukrainians living in Transcarpathia and that their population had increased 3.4% from 1989 to 2001. However, considering that estimates of at least 800,000+ Rusyns live in Transcarpathia, then there are only 300,000 Ukrainians living in the oblast. Hungarians numbered approximately 152,000 individuals, Romanians, 32,000, Russians 31,000, Roma 14,000, Slovaks 5600 and Germans 3500. Unfortunately, several of the Rusyns want to be heard above all the other Rusyns and promote themselves as the most important. They only think about themselves and not what is good for all minorities. There is also the problem of individuals who call themselves a Rusyn but when you talk to them, they have absolutely no idea of what is going on. I experienced this firsthand when I talked to a gentleman who came to my hotel and stated that he was Rusyn and involved with groups in Transcarpathia. He couldn't answer any one of my questions, one of which was to give me the names of prominent Rusyn women involved in the Rusyn movement in Transcarpathia. The one fact he did mention was that most Rusyns don't know the history of their ancestors which is not surprising considering forty years of communism and the lies spread by them concerning the existence of Rusyns.

Another aspect of Peter's life of which I was unaware was his role in the renaissance of the Greek Catholic Church in Transcarpathia. He arranged for the first visit of Bishop **Ivan Semedi** to Hungary and the Vatican. He had visas made for him. In fact, all international relations with the Greek Catholic Church were made through his efforts. He tried to hurdle all obstacles which other organizations gave up on and quit. He stated that Semedi spent more time with him than at home. There was so much work to do after the overthrow of communism; they had to start from point zero. His ties to the International Forum enabled him to carry out this work. He hopes that someday the International Forum may be reestablished in Transcarpathia - he doesn't know when that will happen. Even though circumstances are difficult, he feels that there is always hope. While he has his doubts that Ukraine will ever get into the EU, if it ever does, he will Praise God.

помогнуц же би ше одбило таки напади националистох. Тиж так, треба би вецей Русини зоз других державох приходзиц до Закарпат'я, одходзиц до валалох и стретац ше зоз людзми. Русински народ у України треба же би видзел и почувствовав русински национализем яки еґзистує вонка з їх власней держави. Пан Ґалицин сигурни до того же то так. Подобни иницијативи були наглашовани и у наших розгваркох прешлого року. **ДЗЕ ЖЕ РУСИНИ ЗОЗ ЦАЛОГО ШВЕТА?**

ЛЕМ ЗЕДИНСНИ МОЦИ – ПРАВДИВИ МОЦИ

Пан Ґалицин чувствує же єдина драга по хторей меншини можу надвладац проблем українізації то же би шицки меншински орґанізації робели ведно як єдна компактна целосц. Вони треба же би похопели же вельо вецей здобуду зоз векшим числом преднякох як лем зоз малу гарсточку поєдинцох. Була сом несподзивана зоз велькоксу числох меншинох хтори жию на Закарпат'ю кед ми Петро презентовав податки. На остатніх пописох число Українцох и Русинох було вираховане ведно (понеже власц одредзела же Русини то Українци) медзитим, оценує ше же єст коло 800.000 Русинох, коло 300.000 Українцох, 152.000 Мадярох, 32.000 Румунох, 31.000 Русох, 14.000 Ромох по даскельо тисячи Словакох и Немцох. На нещесце, даскелї спомедзи Русинох жадаю же би їх глас бул понад шицких других Русинох и промовую себе як найважнейших у руху. Вони думаю лем о себе и на себе а не на то же цо добре за шицки меншини. Зявює ше ту ище єден проблем одредзених индивидуох хтори за себе гуторя же су Русини але кед ви з нїма бешедуєце вец похопице же вони абсолютно не маю поняца о чим то, уствари, идзе слово. Я то почувствовала на своей скорі, як ше гвари, кед сом бешедовала зоз єдним паном хтори пришол до мойго хотелу и твердзел же є Русин и же є покапчаним зоз ґрупами на Закарпат'ю. Вон не моґол дац одвит ані на єдно мойо питанє, а єдно спомедзи нїх було же би ми дал мена визначнейших Русинкох хтори укључени до Русинского руху на Закарпат'ю. Єдини факт хтори вон спомнул а хтори мал кельо-тельо смисла то же векшина Русинох не познаю историю своїх предкох цо не дацо несподзиваює кед ше ма у оглядзе штраецц роки под комунизмом и рижни цїґанства ширени у тим перодзе у вязи зоз постояньом Русинох.

Други аспект Петрового живота о хторим я не була свидома то його улога у ренесанси Грекокатолїцкей церкви на Закарпат'ю. Петро пририхтал шицко цо було потребне за першу наживу владики **Ивана Семедия** Мадярскей и, потим, у Ватикану. Вон особне направел визи за владику. Фактично, шицки мединародни контакти зоз Грекокатолїцку церкву були зробени дзекуючи праве його усилвовносьом. Вон пробовал звладац шицки препречєня од хторих други орґанізації давно дзвигли руки и престали на тим робиц. Вон констатовал же Семеди препровадзел вецей часу з нїм як дома. Було барз вельо работи и конченя потим як звалени комунизмом, вони мушели починац буквално од нули. Його вязи у Интернационалним форуме оможливели му же би до конца виведел тоту роботу. Праве прето вон ше наздава же єдного дня Интернационални форум будзе ознова обновени на Закарпат'ю, медзити, вон не зна кеди ше таке дацо може збуц. И попри того же дума же обставини чежки, Петро чувствує же вше єст простору за надїю. Тиж так вон ма особни подозривосци же ше України було кеди уда войсц до Европскей заєднїци, а кед же ше ей того уда, вон на тим будзе подзековни самому Господу.

НА 110-ДНЬОВЕЙ ДРАГИ КОЛО ШВЕТА

ПРЕКРАСНИ ШВЕТ БОГСТВОРЕЛ ЗА НАС

Пише

Др Амалія Новак Фаирбанкс

Бирмингем, АЛ, ЗАД

Бурй Тауер, найвисши будинок на швецe

На путоване сом ше рушела зоз ступаньом на палубу велькей прејгокеанскей туристичней ладі у януаре 2010 року. **Зоз Нью Йорку** ладя рушела прејг Атлантского океана спрам Европи, точнейше, до Саутемптону у **Велькей Британії**. Там зме ше не затримовали длуго але зме уж ютрედзень предлужели до Лисабону у **Португалії**. Лисабон прекрасни варош понеже Португалия од 10 вику мала велі колонії по швецe, збогацовала ше и ширела християнство. Нащивели зме музей Гулбенкиан, арт нуово колекция и драгоцини камені зоз 18 и 19 вику, зоз цалого швета.

През Гибралтар хтори пред-ставя удзверя медзи Европу и Африку, сцигли зме до Медитерану и потим до луки у варошу Цивитавекія, то стари варош такой при Риме.

А у **Риме**, видзи ми ше, кед би человек жил и цали свой живот та би не посцигнул шицко видзиц и научиц. Я там була вельораз, а вожела сом и родичох до нащиви їх синові Данилови. Под час каждой нащиви не препущем нагоду пойсц до катедралі Св. Петра и до Сикстинскей Капели. Ремек-діло Микеландела дзе вон на малюнокх приказал такповесц цалу Библию и початок швета так як го Бог творел...и то шицко у малюнокх. А познейше додал феноменално приказани Судни дзень, и небо (рай), и митарство а и пекло. Хто як заслужел. Не подписал ше але намальовал свою подобу так, на едней скори хтора обешена на конаре, преруцена як прејг банцика. Шицких тих, веліканох и поглаварох, цо му допилі до дна души док мальовал и давал шицко од себе, шицких тих намальовал у пекле. Потим зме нащивелі Ватикански музей. Гваря же ест 25 километри ходзєня и розпатраня кед би ше шицко сцело видзиц. Пяца

Навона и Фонтана ди Треви то уникати за себе. Вода за тоту фонтану сцигує зоз подземней рики хтора ту виходзи як моцне жридли, и вода вше чиста. Пантеон збудовани 27 роки пред Христом а по нешка ещи не одгаднути шицки тайни як є збудовани. Ту и Колосеум, Форо Романо, Константинов Арк односно Капура през хтору вошол кед ше врацел зоз побиди 200 АД на виа Апия, та ту и катакомби... Мож насправди ноги сходзиц але и вельо видзиц цо ше у тим чаривнм варошу видками збувало.

По нащиви Риму по Медитерану зме доплівалі по уход до **Суецкого каналу**. Канал длугоки 150 км. Канал почал копац ише фараон Рамзес II 600 роки пред зявєньом Христа. У давней прешлосци и Клеопатра путовала по тим каналу. Медзитим, витри зоз писком зоз Сахари и околних пустиньох засипали канал и з часом нестал тот преход зоз Медитерану до Червеного моря. Кед зме плівалі по Червеним морю капетан нашей ладі явел шицким пунтіком кед зме булі блізка при месце кадзи Мойсей преходзел и преведол своїх людзох кед спекалі од фараона и його гніву зоз Єгипту. И то не було, мож повесц, вчера.

Зоз Червеного моря зме вошли до Арабского моря, южно од Ємену а такой за державу **Оман**. Главни варош Мускат спомина ше пред 5000 роками, як и у писанию у Библиї. У Оману рошне древо чий сок ше ствардне и потим ше го хаснує у Служби Божей за кандило.

Потим зме предлужели драгу спрам Дубаию у держави **Зєдинєни Арабски**

Емирати. Седем князове (або як ми их по турски воламе пашовє) ше догварелі же ше зєдиня и так постаню моцнейши. Так формовани ЗАЕ а главни варош им Абу Даби. Шицки тоти перши пашовє хтори створелі державу Зєдинєни Арабски Емирати булі бедуини, значи номади, тарговелі и предавалі або чералі добра хто цо мал. Ти ми даш миричку жита, а я ци за тото удзелім полно-полнючку миричку грозна. Подобне и моя мац черала кед по шоре преходзел Чича грознар. Мац нам вше огадала овоци, як и друге цо нам требало, та гоч дакеди була драгша юха як месо.

На своєй драги бедуини преходзелі зоз державки до державки и вше тарговелі лем за злато. Пенєж хтори зоз паперу або дробни з металу з часом девалвує, а злато вше ма свою вредноц. А ещи кед человек не потроши та му камата нарошне, гоч чува злато под сламячу, як ше гвари. Злато уникатна валута на шицких континентох.

Плівала наша ладя далєй и неодлуга зме сцигли до **Индії**, до варошу Коцин. Ту у 16 вику доплівал и Васко Де Гама и ту ше и ожєнел зоз гувернерову дзивку. Ту збудовани велі

Сден зоз храмох у Бангкоку, Тайланд

Погляд на центр Сингапура

красни церкви и людзе з векшей часци християне.

Индия велька и барз рижно-родна жем. Прейг 200 язики и диялекти ше хасную у тей жеми. Гоч зме уж у 21. вику то жем хтора ище вше класно подзелена. Стретами там пейц касти людзох: священство, войско, торговцох, звичайних смертельных и одписаних. Одписани, найнізша каста, достаню животни статус людскосци зоз реинкарнацію после шмерци, а то завиши од їх добрих ділох у терашнім живоце. Индия, и нешка, една велька мистерия.

Ладя сцигла, потим, до **Бангкоку**, держава Тайланд, кральовство Сиям. Там велька часц жительство будисти и барз су приемни и мирни людзе. Там мож красоти видзиц. Пилную загради зоз квицом, з орхидеями, бо клима барз одвитуе. Барз су мировни людзе и горди су же их

потераз ещи ніхто не подярмел одкеди Сиям постої. Пред даскелїма виками Бурма, їх сушед, нападла їх жем. Теди монахи похрамох позакопвалї цо мож було. Мали вони одну статуу Буди направену зоз 5 тони чистого злата. Монахи ю зоз блатом оляпкалі и оваковалї и положелї як до жемунїци. Там тота статуа стала вецей як 4 вики. Пришол час же ю

Петронас тауерс у Куала Лумпуру

премесца и у тих роботох премесцаня зосушене блато попукало и осипало ше та ше указала права статуа Буди у полней красоти, зоз злата. Тераз є на одвитуємим месце у храму а тот храм приходза нащивиц шицки цо ше найду у нащиви Бангкоку.

Далей зме предлужелї драгу до **Куала Лумпуру**, держава Малезия. Там султан на власци. Єст 214 националносци зоз цалого швета. Коло 50% су муслимане, 10% християне а гевти 40% мишанїна. Ту збудовани 2 кули хтори маю 188 поверхи, але у медзичаше у Дубаїю направелї єдну хтора найвисша на швецє, кула висока 845, а верх ей скоро у хмарох. Карта, же бисце тото видзелї и вожене на лифту, кошта \$400. Я була задовольна припатрац ше од долу на горе, бо наисце не мож шицко видзиц цо драге на тим швецє.

Шлїдуюци варош на нашей драги бул **Сингапур**, хтори ше трима за варош-державу. Сингапур формовани як держава зоз 63 островох. У нїм панує тропска клима. То найчистейши варош на швецє. Вшадзи забранене куриц, и нука, и вонка, и на роботи. На улїци ше шме преїсц лем на “зебри”. Явно на улїци не дошлєбодзєне жувац жувача або пловач. Кара \$500 долари за шицки тоти преступи. Єден студент зоз Америки нароком очкодзел авто у Сингапуру бо тримал же за нго не важа предписаня и закон. Ошкрабал фарбу на авту. Обачелї го у чкоди и

гарештовалї. Судия му досудзел 25 на дереш. Аж и родичи пришлї зоз Америки по нго и благалї судию але не вредзело – так як було досудзєне так и вифасовал. Виходзи же лепше не упрєкосциц и крашне ше справовац.

Вец зме сциглї до **Вьетнаму**, Го Ши Мин, Га-Ной главни варош. После войны єст вельо жени, вредни су и весели, нашмеяни. Плачочки мали. \$1=20.000 донги (донг то назва за вьетнамски пенєж).

Шлїдуюци на

Панї Фаїрбанкс у Нагасакию, Япон

нашей драги бул **Гонг Конг**, супер интернационални варош. Нет криминалу, значи нет велького окраданя, нет дробних крадошох на улїчкох. Мож ше шлєбодно шейтац и на пол ноци. Вец пришол на шор **Шангаї**, у Китаю, варош хтори ма 22 милиони жительох. Як цала дакедишня Югославия. Китайци маю, як познате, историю од преїг 5000 роки пред Христом.

Тераз нас драга одведла до варошу **Нагасаки** у Японю на хтори 9.

Шангаї, варош у хторим жию 22 милиони людзе

августа 1945. року руцена друга атомска бомба у историї. Ту у єдней хвильки погинули 125.000 жителье тедишнього Нагасакия. А познейше, роками, велї церпелї и страдалї од зарїюваня. Мне ту нащива була окреме приемна и чувствовала сом духовни мир понеже шицки Японци хтори нас привитовали були барз културни и щирї. Погосцелї

Вулкан Тавурвур активни и грожацн

нас и приялі як на придани. Отворени и пребачліви, праве так як нам шицким Бог пребачуе и любн нас. Токио велька метропола але го Шангай превозишол.

Гуам острово цо припада Мариянскому архипелагу, мале острово але ма свою 3 милениуми длугоку историю.

Рабаул мали варош у **Папуа Нова Гвінея**. Вельке острово подзелене по поли. После войны, у складзе з воєним протоколом, острово подзелене на два часци една половка то

кілометри доокола шиве погореніско, як кед бисце були на Марсу.

За розлику од швидла коло Рабаула **Нови Зеланд**, наша шлідуюца станіца, ше розликуе як дзень од ноци. Шицко прекрасне, у квицу а доокола желени леси. Виніци и овоцніки чаривни, а черешні им познати у цалим швецѣ. Млеко и масло им найсмачнейше.

Нашива **Австралії**, голем за мнѣ, вше барз возбужуюца. Першираз сом тот континент нашивела 1965. року и можем повесц же ше вон непрерывно меня и напредуе. Сидней прекрасни. Ма найглібше пристаніще на швецѣ та ше ладя може укотвиц, таповесц, у стред вароша. Яки високи облакодери, така висока и сама ладя. Нашива Перту ми була окремна радосц понеже мой брат Данил бул ту паноец даскельо роки. Варош права драгоциносц. Природа и парки прекрасни.

Зоз Перту зме одплівалі по Южним Индийским океану до острова

Маурициос хторе обок при Мадагаскару. На Маурициос голандски моряки пришлі ише у 10. вику. А потим ше виками меняли газдове, раз були єдни, потим други... Французи булі донедавно, а вец острово завжалі Английци хтори домашньому жителству далі самостойносц 1968. року. Але ише вше шицки

Мауританци бешедуя по французки а офіційни язык им англійски. Так же шицки знаю найменей три язики, зоз мацеринским.

Потим зме з ладю рушелі

спрам **Южней Африки**. И ту ше история прменела у барз велькей мири. На ладі до Кейптауну путовал з нами и познати надбискуп Дезмонд Туту. Вон нам приповедал о шицкей неправди, яке пекло тирвало док Нелсон Мендела бул 27 роки на островѣ Робен невини у цемніци. Кед бул пушчени пребачел шицко и дал на явносц и моц спорозумене, зоз тедишнім председателем, за ровнопраносц чарних и билих. Ушлїдзели нови виберанки и нови порядок у жеми без войны и креви. Вельо би ше о тим могло писац а, конечно, и написане на їх прикладах же як велі жертви, пребаченя и гуманосц могу вецей посцигнуц як война и мержня.

Свята Хелена то острово дас 5 дні на ладі од Южней Африки. То найосаменше острово у Южним Атлантику. Озда праве прето ту на Святу Хелену вигнали Наполеона до цемніци понеже страцел битку при Ватерлуу та прето мушел покутовац. Правда же и вецей його официре були зоз нїм, але попри шицкого цо ше случовало, умар там на Святей Хелени кед му було 52 роки. Саме острово прекрасне, рай на жеми.

Зоз Святей Хелени зме одплівалі просто до Рио де Жанейру у **Бразилу**. То велічезни варош але крадошох на каждим угле. Тримаю же то красна прикмета кед опуля, а поготов туристох. Ещи на ладі нам гласно наказалі же бизме булі осторожни.

После Рия зме сциглі на **Барбадос**. То у Карибским морю. Ту ест єдно небо острово, подобне як и на Ядранским морю. Даєдни спомедзи тих отровох самостойни, а даєдни припадаю векшим жемом, ише вше маю статус колонийох. Форт Лаудердейл на **Флориди** то пристаніще дзе сом зишла зоз ладі после 110 днѣох на одисей коло швета. Моя мац знала повесц же яки прекрасни швет Бог створел за нас. Я анї преповесц не можем, после такей драги, же кельо вона мала право кед таке гуторела. И безконечно сом благодарна праве госпуду Богу же ми оможлівел таке нашивиц и видзиц велі красоти людскей цивилизацийі.

Сидней—пристаніще и препознатліви будинок Оперн

Папуа Нова Гвінея хтора припадала Англиї, а друга половка, такволана Ириан Барат, припадала Индонезійі. На тим островѣ домашні старобивателе практиковали канибализем аж по 1963 рок. Ест о тим написана и єдна кнїжка же як нестал Майкл Рокфелер, син богача Рокфелера з Америки. Майкл пошол вигледовац старобивателѣох зоз антропологийного угла але ше нїгда не врацел зоз його самотней експедицийі.

Рабаул барз оголени. Вулкан Тавурвур активни од 1994 року и вшадзи наоколо вулканска лава и пирня висока метер, а местами и висша. На

Свята Гелена—коритнявка Джонатан мала коло 178 роки у чашѣ кед була фотографована

Ирина
Гарди
КОВАЧЕВИЧ

Объявюєме ище єдну приповедку лебо, лепше поведзене, сказку зоз збирки 25 сказкох о Керестуре авторки Ирины Гарди Ковачевич. Авторка змесцела сказки, спрам їх змисту и характеру, до трох часцох—”Медзи яву и сном”, “Орубенца хронїка” и “З двора дзєцинства”.

Сказка “Хованец” з часци “Медзи яву и сном”.

Случи ше же ше дакому, як кед би одкрив тайну, уда направиц такповесц преїг ноци таки заобрати у власним живоце же з тим несподзива и самого себе и других. Як кед би овладали з даяку магию зоз хтору можу то то цо ше їм потеди не удавало, одразу їм шицко идзе од рук, каждую задумку витворя, зроби цошка цо ше другим нїяк не може поновиц. За такого нашо стари знали повесц же ше народзел у билей кошульки, а за того кому нараз барз рушело на добре гуторело ше:

- Тот ма хованца!

Тайну о хованцови Руснаци знаю од давен давна, але, кельо нам познате, нїхто нїгда нїкому не знал точно розповесц о чим ше то роби. Полутайни ше шептом преприповедовали, вецей то було нагадованє з поцерпаньом, же ше ту роби о чимшик страшнейшим и од шмерци, чимшик цо цага человека до цмоти з котрей ше не враца. О хованцови ше не приставало бешедовац, бо би то було участвованє у твореню можливосци догварки з нечистим - з дяблом. А зна ше цо дяблови треба од каждого знас, од человека вон бере лем єдно, найдрагоценше, то то цо припада Богови - душу! Та кед человек за дацо очерда душу, тоту драгоценосц од Бога дату, то то цо нас твори человеком, траци и царство небесне!

Ниа, цо зме о длуги час випитованя найстарших людзох дознали о хованцови. То особа котра не человек, бо го не народзела жена, анї не животиня, бо бешедує, не дябол, бо человекави не може робиц зле, анї не Бог, бо є не всеможливи. Праве прето же ше не зна зоз сигурносцу цо є, од нього треба странїц. Тельо знаме же хованец настава з того цалком малого ваїчка цо ше дакеди зна найсц у гнїздзе дзе ше кури нешу.

Дахто би поведол же ше то знесла кура цо ше уж винесла, та ей то остатне ваїчко, єст таких котри прешвечую же таке ваїчко неше когут, а єдни заш

одмагую з главу и прешвечени су же то дацо, цо ше не шме анї споминац, подруце людзом же би их наведло на спокусу пробовац виховац хованца. Углавним, ваїчко по шицким здабе на курово, лем по велькосци є таке як голубово. Не мож повесц зоз сигурносци и то то же нука ма жовчок и бильчок, бо ше нїхто не одшмелел розбиц го.

Кед го знесла ярабаста курочка, то будзе наисце, - гутори легенда, - и аж теди го мож похасновац за вилягованє хованца. Значи, хованец то то то курчатко, котре ше вилягне з ваїчка ярабастей курочки, або истого такого когута. А цо, кед ваїчко подруцела непозната сила?! Єдно лем ясне - курче не шме виляговац квока, але человек. Гей, ваїчко человек муши ношиц полни три тижні под пазуху, шицко робиц през дзень, спац з нїм, а не розбиц го! Курче котре вилягне нїяка квока не прилапи, нїхто о нїм не шме нїч знац, а воно анї не курче, але якаш створа хтора бешедує з человеком гласом и виполнює шицки заданя. Но, та праве пре то то остатне, велї пробовали вилягнуц свойого хованца. Не зна ше зоз сигурносцу же дахто вилягнул хованца, бо и кед гей, не шмел о нїм приповедац - нестали би шицки його чаривни можливосци. Вироятно же велї и велї пробовали достац хованца, але випатра лебо кура не була яраба, чи ваїчко не знесол когут, а можебуц ше велїм не удало вилягнуц курчатко бо го не зачували три тижні, розпучели, зачитали днї и хто зна цо ище ше за тот час тайного ношеня малого ваїчка под пазуху могло случиц.

Но, уж як там було, кельо з того було правди, заш лем, случовало ше же ше дакому удавало Як иншак потолковац случай кед дахто за кратши час, такповесц, з нїщого, створел вельки капитал, або ше му удало ожєнїц ше з прекрасну чи богату дзивку котра пред тим анї чуц не сцела о нїм, оздравиц без велїх дохторох и лїкох, та хто зна ище келї

ноєбчєковани подїї ше знали случовац медзи людзми през телї роки кельо народ памєта.

- То нечїста робота!

Давали ше коментари на такі необчєковани збуваня

А же робота не була чїста твердзело не лєм дошептованє котре провадзело приповєдку о хованцови, але и тото же ше и тот цо го мал не шмєл видац. Не шмє ше похвалїц, а зачувай боже ище дакому го указац! Муши ше одтайовац гоч як го други допераю, модля и прє-клїнаю.

Жє велї пробовали дойсц до хованца то сигурно. Бо шицко на перши попатрунок випатра лєгко, але лєм себе подумайцє цо шицко и як треба зробиц:

Перше, треба найсц куро̀во ваїчко, а малє як голу̀бово.

Другє, тото ваїчко мушєла знєсц яраба̀ста ку̀ра.

Трецє, ваїчко муши буц двацєц єдєн дзєнь под пазухом, та сєбє каждє можє задумац яка то брига шицки роботи робиц, аж и спац, єсц, купац ше, а мерковац не розпуциц ваїчко, анї го не випуциц!

Єст и штвартє, и пиятє, и шєстє условїє; кєд ше вилягнє скриц го, каждого дня го кармиц и поїц, нїхто го нїгда не шмє видзиц, од нього вимагац виполнєнє жаданя, а нїкому ше з достатим не похвалїц! А цо кєд го муши знєсц яраба̀сти когут?! А цо кєд то ваїчко не знєшєнє у гнїздє алє подруцєнє хто зна од ко̀го?

Значи шицко тото цо о хованцови мож приповєдац остава лєм приповєдка. Алє, як знамє, приповєдки дакєди одкриваю найвєкши чловєчєски тайни и прєто их ше муши чувац, бо у нїх скритє шицко тото цо вредзи прєношиц з колєна на колєна: од чу̀кундїда по чу̀кун-чу̀кун у̀ну̀ка!

Конєчно, яснє же и тото цо тєраз виприповєдамє не мож нїдзє прєвєриц та ше до того єдноставно лєм муши вєриц – и прєнєсц далєй.

Но, а приповєдка була така: У єдним нашим валалє бул єдєн слуга котрому булє мєно Юлин. Од малючка служєл по цудзих маєткох, а газдовє го примали на роботу лєм за кост и спанє у хлївє, а мал право достац даяки шматки прєд Вєльку ноцу, а дацо цєплєйшє прєд Крачуном. Доставал вон и даяки динарчок, алє то булє лєм тєльо же би сєбє могол на Кирбай купиц даяки цукєр, док булє младки, або погар винка, кєд ше залєгинчєл и кєд дакєди и пошол до валалє. Такє булє єднанє, а газдовє як газдовє, вшє патрєли же би їм слуга бул цо тунши, та му куповали такє цо лїхшє, подлєйшє, котрє ше и швидко подарло

(а правду повєдзєнє и моцнєйши шматки би дотирвали од тєлєй роботи кельо Юлинко робєл), так же Юлинко раз два бул у гандрох котри лєм нагадовали дакєдишнє облєчиво.

Понєжє бул широта анї не мал причини зоз салашу, дзє газдови робєл, одходзиц часто до валалє, та му то так анї не завадзало. Заш лєм, слугал вон як бирєшє и други слуговє приповєдали о порядним одходу до цєркви, о схадзаню з другима младима, о танцох и Кирбайох, о шветох по валалє.

Начул вон и тоту приповєдку о хованцови, кєд ше раз на прадкох дзє ше зишли други салашанє забєшєдовали людзє док вон у куцє лупал ку̀курицу. И, кєд раз, збєраюци ваїца по газдиньовим розказу у гнїздє нашол малє ваїчко, надумал опробовац сьвоє щєсцє. Положєл вон ваїчко под

пазуху, чувал го и грал зоз сьвоїм цєлом, и лєгал и ставал з найвєкшу надїю за три тижнї. Була жима та ше мєнєй робєло и коло салашу, бо по польох не мож булє робиц од шнїгу, а тото коло хлїва Юлинкови не булє чєжко поробиц гоч и з єдну руку, бо другу чувал же би му спод пазухи не випаднул хованєц.

Не булє чуднє газдови и газдинї жє Юлинко вєцєй не булє заинтерєсовани за прадки котри правєли салашанє, жє ше анї внєдзєлю анї на шветє не питал до валалє, алє дзєшка гу яри, обачєли жє хлїв постал чїстєйши як до тєди, статок вшє пошорєни и поряднє накармени и напоєни, а Юлинко нїгда не випатрал зуновани, алє розшпивани ше прєходзковал по дворє дзє якош цо му лєм булє повєдзєнє, такої булє поробєнє.

Вєц Юлинко почал годзиц до валалє, отамаль принєсол нови шматки за котри му газда не дал пєнєжи, а кєд ше му газдиня опитала одкадз му, вон ше лєм ошмихнул:

- Зоз нашпорованих пєнєжо̀х!

Раховала газдиня чи ю не окрада, означовала сир и масло котрє рихтала однєсц прєдац на пияц, читала ваїца котри почала сама збєрац, алє хибу нїяку не видзєла. О єдєн час видзєли газдово жє ше їх дзивка Сєнка запатрує на вшє якош вєсєлого и прибраного Юлинка, та му гварєли, там аж дзєшка коло Крачуна, кєд ше єднали нови слуговє, жє го вєцєй не сцу, най сєбє глєда нового газду.

Як кєд би тото Юлинка нїч не забриговало, гвиздаюци позбєрал сьвоє шматки и пошол до валалє. Неодлуга на салаш сцигла вистка жє їх дакєдишнї слуга купєл шумну хижу, а вєцка, тото

його бувших газдох ище баржей несподзивало - и даскельо гольти жеми. Кед го видзели як на кочу до котрих запрагнул два красни богари пришол з едну старшу жену з валалу як питачку питац їх дзивку за жену, не мали причину не зложити ше зоз таким жецом, та направели питанки и прияли дакедишнього слугу за свойого жеца. Свадзби не було, бо Юлинка не мал нікого свойого, аж ані блізких пайташох бо одроснул у полю, на салашу, але то младим не завадзало. Уживали у своїм щесцу и робели коло обисца и у полю як робели и други людзе у валале.

Але, кед млада невеста Сенка вошла до обисца и почала газдовац шицко ше ей якош баржей пачело як у родительским доме. Бо ше указало же ю муж так любви же ей ніч не превредзи и же кед дацо пожада за себе лебо до обисца, пред мужом, ютредзень би ей муж виполньовал жадане. Шицко би було у шоре лем кед би ше тот исти ей Юлинка, як вона думала, не справовал якош чудне: Коло пасу на штранджгу тримал ключ од коморки до котрей ю, газдиню обисца, нігда не пушел. Обачела вона же вон до коморки не заходзи кажди дзене, але, указало ше, якош вше после того як вона дацо пожада. Аж даскельораз випробовала: видумала дацо же сце, та стрегла за мужом, видзела як вон одмика коморку и на кратко уходзи до ней, але ше вше замика зоднука же би вона за нїм не вошла. Поставкала млада невеста пред коморковима дзверми, та ше ей привидзело же чуе якуш бешеду, але то лем на кратко и нїяк не могла розознац чий то глас окрем мужов ище чуц!

Одходзела Сенка-невеста кеди-нскеди до мацери и оца на салаш, та ше спочатку барз цешела у своїм новим доме, але ше ей мацери удало видайкац и тайну о замкнутой коморки. Тота тайна озда ище баржей як цо розпинала невесту, розпинала и ей мацер, та ше вони два не раз радзели як би викухтариц за Юлинком, цо то вон роби у тей коморки, а ище баржей з ким бешедуе, бо було очивисно же там дацо, або дакого скрива.

- Кед будзеце вечерац, а ти му до вина улей дакус увареной маковини: то тоти маково главки цо оставаю кед ше витреше мак, надумала Сенкова мац И дала ей торбичку з маковину, тима празнима главками пощиканого маку. - Та вон од тей маковини добре зашпи, ти му вец легко вежнеш ключ и одомкнеш коморку. Та це вецей не будзе мучиц! А можем ци повесц же и мне корци, бо я давно думам же вон муши мац хованца. Так ше змогнуц як цо ше вон змогол, не мож зоз слугованя

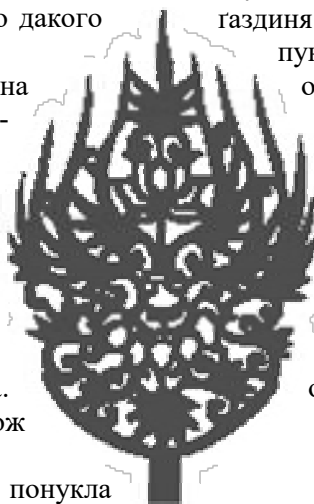
Так и було. Невеста после вечери понукла мужови погар вина до котрого уляла одварку од маковини цо наварела док ей муж бул по работи у

валале и вон наисце барз твардо заспал. Одвязала вона штранджок з його пасу, вжала ключ и вошла до коморки. Теди ище не було електрики, але ше швицело и ходзело з витрийонову лампу, та кед ше преходзело з хижи до хижи лампу ше мушело преношити и так ошвицовац опрез себе. Но та так и Сенка з лампу у едней руки, а з ключом у другей одомкла коморково дзвери, а з локцом їх дрилела на нука И вони ше отворели. Шветло вошло до малей просторїи у котрей на поліци опрез ней, Сенка збачела як кучи мале, щупене ярабе курчатко.

- Пришла ши по свойо нещесце? - озвало ше курче гу ней зоз людским гласом, а з дробними гомбичковима очми запатрело ше на ню.

Невеста зврещала од страху, лампа ей випадла з рукох, розбила ше и з ней вичурел витрийон котри ше такой запалел. Юлинка ше од того вреску таргнул зоз сна, прибегнул, хвацел себе жену за пас и винес на двор и там ей при студні з каблом води загашел сукині котри ше на ней од сподку запалели. Але хижу и шицок масток огень швидко прелїгнул. О хованцови нікто вецей ніч не чул, а тоти двойо, худобни Юлинка и його жена, за котру гуторели же пре огень зишла з розума бо ровно приповедала о якимшик курчецу цо бешедуе як человек, пошли бирешиц до швекра. Исти бул не барз ради прияц их, але му жена, чувствуюци же є и сама виновата за нещесце котре знашло ей дзивку, не дала мира док их не приял.

У валале було людзох котри нагадовали цо ше случело, примаховали з главу и дошептовали ше, доказовали же ше зоз нечистима силами не треба ані радзиц ані вадзиц, а же тоти двойо ище и добре прешли. Од теди не було чуц же би дакто пробовал одховац хованца, а о нїм ше лем под час длугих жимских вечарох приповедало на прадкох, та кед би дакого з тих дзедоц цо сцели остац цо длужей будни и вислуховац цо старши приповедаю, послала газдиня до коморки принесц зоз сакайтовика пукани магочки, або пуканки, вони вше одходзели по двойо и квичаци ше врацали, бо ше им аж привидзовало же там, у куце шедзи даяке курче. Знало буц же ше даяки фигляр пробовал нашалїц, та ше доцагнуц до коморкових дзверох и озвец ше так як спод мирици, на грубо, та ше дзеци розбеговали як сплашени гачата, а страх их розбудзел так же ше и кед одходзели дому оглядали за собу.

НОСТАЛГІЯ І НОВІ ПРИСЕЛЕНЦІ (2)

ЯК УБЛАЖИЦ

НАПНУТОСЦИ У ДУШИ

Пише:
**Гаврііл
КОЛЕСАР**
Киченер,
Канада

Шицко тото сом видзел або сом голем інстинктивно чувствовал одвиване тих носталгічных процесох при наших виселенцох од часох як сом і сам сцигнул до Канади стредком 90-тих. Розуми ше, були ту і приповеданя скорейших виселенцох зоз хторих ше могло лапиц знаки їх носталгіі і способи їх борби проців ней односно розришованя психичних напнутосцох у своєї души. Анализовал сом тот феномен гледаючи голем якитакі мири хтори помагаю ублажиц исти і неодлуга сом мал назначени даскельо практични совити хтори, верим, голем кушчико могли помогнуц особи обнятей з носталгію же би ше з ню борела. Таки совити були потребни окреме женом (жени як чувствительнейши не могу прикриц тот процес, вони ше му отворенше придаваю і отворенше і прилапою помоц, хлопи ту баржей “кошачи” і меней указую свойо носталгічни напнуца). У розгварки зоз даєдними особами сом предкладад такі мири:

- Полож на еден бок шицки причини хтори “ЗА” живот і роботу у новим швеці а на други бок шицко цо “ПРОЦІВ” того, вец поровнай тоті два боки і пробуй обективно, кельо то у твоей моци, одмерац же цо у цалей ствари розумнейше, односно хтори бок ма вецей чежини

- Остарай ше же би ши НЄ МАЛ/А шлебодного часу (прето же у шлебодним чаше думки найлегчейше блукаю там дзе не треба). Треба знац же тот хто завжати, хто не ма кеди, тот і носталгію досц легко преруци прейг глави.

- У шлебодним чаше слухай касети або ЦД-и зоз музику хтору ши там, у Войводини, любел/-а

- Пробуйце ше, як фамелия, так організовац же бисце кажди викенд, кед то

хвиля оможлівює, дагдзе вишли голем на 4-5 годзини, на даяки места за одпочивок, за вилет, або до нашиви дачоу цо некаждодньове, цо туристична атракція а з цильом упознаваня тей ище вше “цудзей” жеми (“цудза жем” твори у людскей единки несигурносц, стриманосц, корч та прето потребне пошвидшац процес упознаваня “цудзей” жеми і ей людзох бо ше ю так і скорей “усвої” а з тим особа почина чувствовац векшу сигурносц зоз чим, напевно, слабя носталгічни пориви)

- Кед можеце, дружце ше зоз себе подобнима людзми / фамелиями, черайце искусства, приповедайте о шицким, не заверайце ше лем до кругу своєї фамелиі

- Кед вам ше дацо видзи “глупе” цо од вас вимагаю на работи або же би сце ше так справовали, не одбивайце тото ТАКОЙ зоз даяким гадзеньом але пробуйце о тим роздумац прецо то вони праве так сцу а не по нашому, як ми научели. Адаптація, навиковане на тутейши правила живота то барз важна часц процесу – цо ше скорей адаптуєце на їх способ роздумованя, на їх правила бависка, з тим скорей даєдни покус чудни ствари буду легчейше “брани гу шерцу”. Або, з другого угла, гоч як сце прешвечени же дацо “барз глупе” і же им праве ви укажеце як ше то роби, же их праве ви пременіце, научице их по нашим системі роздумованя – з того вашого думаня у 99% случайох не будзе ніч. Ми тот швет суцно пременіц не можеме “на свойо” та нам остава лем можлівосц же бизме ше адаптовали на нього або не.

Мило ми же і тераз, 10 і вецей роки познейше, даєдни спомедзи моїх “паціенткиных” знаю з подзековносцу приповедац о тим як сом их совитовал і як сом им, з тим, і помогол.

Теди, 90-тих рокох, интернет лем наставал. Нешкайши нови уселенци маю, на щесце, ише ширши спектр можлівосцох же би ублажовали ностал-

гічни вдереня: могу слухац непрерывно даєдну зоз 500 і вецей радио станіцох у жемох бывшей Югославіі, по їх вибору, могу патриц емисіі Рускей редакції ТВ Войводини (або ище коло 30-40 други ТВ станіци зоз старого краю), і то так як кед би шедзели там, у Войводини, і патрели. Могу читац, кед жадаю, новини “Руске слово” скорей як их достаю предплатніки у Войводини, могу читац і на дзешатки други новини зоз старого краю. А шицко тото, у каждем случаю, ублажує носталгічни пориви, пополниоє празніни хтори наставаю у процесу ‘селеня свидомосци’ о месту перебуваня зоз старого до нового краю.

Живот ми принесол спознане о ище едним барз важным і мотивуюцим елементу борби проців носталгіі. Упознал сом ту едну пані, Немицу по походзеню, хтора у Канаді од 1952 року. Вона ше под час нашей конвєрзациі культурно, индискретно розпитовала і о тим як зме, як нови доселенци, і кед сом спомнул же маме покус і “носталгічну горучку” вона лем кратко виповедла: **“Купце хижу!”** Я тому не дал такой незнам яку увагу, але сом познейше о тим роздумовал і похопел же у борби зоз носталгію барз важна кажда МОЦНА мотивація особи за дацо у блізкей будучносци. А кед купице хижу або квартиру, ви направели огромни крочай напредок у звладованю носталгіі понеже ше цала фамелия обєдинює на задаткох планованя цо і як зоз нову хижу - треба обиліц, треба попораіц, треба можебуц тепихи заменіц, дагдзе плочици заліпиц, треба намесциц пар просторіі та ше вибера ствари у предавальных (верим же то за жени окремени лік), з едним словом цали спектр позитивних помакох у звладованю носталгіі понеже зоз купованьом хиживі, уствари, бисце фундамент новому фамилийному гнізду цо, у суцносци, основа шицкого у борби з носталгію. Та, прето, і нешка дзекуєм тей достоїнственей Швабици на тим ей кратким “Купце хижу!” а тоті слова щедро преношим шицким нашим новим уселенцом як найлепшу файту вакцини проців тей незаобиходней носталгіі.

СТАРЕ ДРЕВО (НЄ) МОЖ ПРЕСАДЗИЦ

Час уж помали закончовац тему. Остало ми лем прекоментаровац тоті наводи при концу писма

мійого приятеля Болхорвеса.

Чи ше тот человек, цо є у Канади зоз двоїма дзецими, враци назад до Керестура кед пристанови дзеци, то ніхто не зна и то не мож пророковац. Уж и прето же “кажде ковач свойого щесца”, судьба каждого виселенца то його особна судьба, нет даяки окреми клишеи хтори мож применіц як даяке универзалне ришенє. Кед у тим човекови носталгия латентна, кед ше не привикнул на нове место перебуваня але му перше место животного перебуваня и далей найкрасше на швецє, вон ше напевно врацел там. Нет причин же би ше не врацел. Вироятно ма заробене надосц, ушпорованє, кед є у пензії вєц ма и солидну пензию, та и да путує раз або двараз рочнє гу дзецом, то не представя ніч окреме за нього. Бо, кед не инше, векшина виселенцох, на одредзени способ, поставаю шветово людзе а кед то гварим, думам на тото же их живот у далеким швецє, на цалком розличним месце од легендарного ‘керестурского хотара’ незаобиходно научи же би хасновали велі добродійства чловечества хтори звичайному човекови у керестурским (дюрдьовским, коцурским, миклошевским, ораховским) хотаре лем “мислена именица” як ше то гвари по сербски – путованє на авионох, хаснованє и рушанє по рижних интернационалних аеродромах, путованє на вельких ладьох, воженє автох по супермодерних автодрагах зоз численима “петлями”, знаходзєне у мегаполисох (метро и подобне), знанє англійского языка окреме значне у тим шицким итд. итд. Нам познате же ше векшина наших гастарбайтерох у жємох Европи врацєла назад до жеми кед постали пензионєре. То вирятно бул їх логични поцаг.

Кед слово о Ани Сабадош, дакедишней керестурскей месарки, я би ту не ширєл з пояшньованьом. Єст народна присловка хтора глаши одприлики так “старе древо не мож прєсадзиц”. То так, кед ше патри генерално. Насправди, чєжко то особу хтора на свойо 65 або 70 роки пойдзє до иножемства, чєжко ю научиц новому способу живота, новому языку, новим обичайом, чєжко ю навикнуц на нове животнє окруженє. Так було и у тим случаю, Ана Сабадош пошла гу своїм троїм дзецом хтори уж од скорей

жили у Канади и заволали ю наздаваюци ше же ше вона годна прилагодзиц новому штредку, а же би була блїжей при ніх. Мала ту шицки условия але єдноставно не могла ше зродзиц з новим шветом и о рок и дацо ше врацєла до Керестура, медзи своїх Руснацох, дзе ше чувствовала, напевно, найсигурнейша, найопущєнша и ту прєжила свойо остатні роки живота. Єй дзеци, унуки и праукуки уж давно мали свойо животи, вона з німа контактовала на телефон, доставала од ніх фотографії, або их видзєла як и скорей пред тим, кед наврацєли до Войводини и нащивєли ю, и з тим була задовольна.

Но, тото зоз Сабадошову було так, кед ше патри генерално, як сом гварєл. Медзитим, верцє, до Канади ше виплаци “прєсадзиц и старє древо” односно, нашо оцове и мацєри треба же би дали вєцєй усиловносци же би ше ту привикли и же би достали папєри, як ше то гвари. О даскєльо роки, кед сполня основни условия, буду мац дообру пензию од держави, гоч ані дзєнь не робєли. Та цо им будзє хибиц. Ша таки пензії, на єзри и єзри, уж хасную стари родичи койдзєяких Индийцох, Виєтнамцох, Португалцох, Тайландяньох, Никарагванцох, Сербох, Италиянох и веліх других. Прєцо би то не хасновали и Руснаци. Слава Богу, наробєли ше нашо родичи и своей Войводини, и Сєрбиї, и цалому швету, як ше гвари, а ніхто ніч, лєм их з дробними сплаую. Та вєц, прєцо не вихасновац нагоду хтору дава Канада своїм житєльом?! Но, то уж не тема о носталгії та не врєдзи длужиц.

А гу мнє ше Болхорвєс обрацєл при концю його писма зоз питаньом “Як ти особнє доживюєш и прєживюєш фєномен волани носталгия за завичайом?” Питанє так формулованє як кед би носталгия була стаємни процес хтори тирва роками у души виселєнца. Нє, то не так. Лєм у ридких случаюх вона тлєє роками у даякей виселєнскей души. Я мал щєсцє же мє два елєменти обняли пред приходом и по приходзє до Канади. Бул сом насправди мотивовани присц до нового швета, а кед сом пришол, як глава фамєлиї сом не мал вєльо часу роздумовац и гєвєровац. А цо человек баржей позитивно мотивовани за борбу з новим искуством односно цо ма менєй шлєбодного часу, з тим ше

лєгчєйше одбрані од носталгії. Я ю вироятно мал бо сом насправди дожил “културни шок” кед змє ту сцигли – велі сущни ствари, цала организация дружтва, ту були поставєни досц иншак як там. И мнє то просто запрєпасцовало. Нє могол сом вериц же я вєцєй нє мушим од пиятку пополадню до недзєлі рана спац на Сатєлиту у Новим Садзє у авту и дєжурац же бим наточєл 50 литри горива, повєдзмє! Дзивчє ми прїятє на универзитєт и о пар тижні єй припознали шицки испити цо уж дала у Новим Садзє, на тамтєших студийох. И зоз першого семєстру ‘скочєла’ до трєцого. Без слова. Без того да дакого мушиш лац або лапач, так по балкански, за гушу на даяким шалтерю?!? Кед видзєли як наш син бави одбойку двомє тренєре у штредней школи, дзє бул уписани, ше скоро поспричкали. Кажди го сцєл за сєбє, односно, за свой тим бо чувствовал же яки є “матєриал”. Вони, з тим їх спричканьом, синови дали обачлївє припознанє о вредносци його спортскєй схопносци, а моєй супруги и мнє то була красна сатисфакция же, ниа, и у цудзини, перших дньох, хтошка уж на цє патри з прїятєльского боку. И, доживюючи такє на самих початкох, я насправди нє мал кєди за даяки носталгії.

Далєй, Болхорвєс пишє: Видзи ми ше же кед биш нє чувствовал носталгию, нє укладал биш тєльо часу и єнергії до “Руснацох у швецє”. Гм, и ту го мушим розчаровац. Нє виновата нїяка носталгия же “Руснаци у швецє” настали и же поряднє виходза. Мотив у тим случаю иншакє. Познате же сом там бул 25 роки профєсионални новинар. Буц новинар, новинар насправди, до шпику, то вєлькє и краснє прєклятство. Краснє. Ту сом робєл у єднєй фази як контролор квалитєта авто-часцох. Монотона и покус допита робота. И вєц, самє од сєбє пришлє, най так повєм, якєшик установйованє равноваги – у роботним чашє сом контролор квалитєта (тото мушим робиц, за плацу), а у шлєбодним чашє сом новинар (тото жадам робиц, з любви, як здогадованє на прєшли часи). А раховал сом, гу тому, же сом за 25 роки так и натєльо випєкол ремєсло новинара же би було наисцєчкода занягац шицко односно буц инєртни у условияох дзє ци ше тєми

“на тацни” понукаю и дзе их, зоз своїм знаньом и искусством, можеш як-так солидно оформиц. А лепше даяк, як ніяк, резоновал сом. И так шицко почало. Людзе ми указали довирице а цо було далей, углавним познате...

ДВА ТЕРМИНИ ХТОРИ ДЕФИНУЮ НОСТАЛГІЮ

ХОРОТА ЗА ДОМОМ

У Европи, значи и на Балкану, у медицини односно у психіатрії преважно, кед слово о тей теми, бул хасновани термин “носталгія”. Так и ми принесли тот термин зоз собу ту на сиверноамерицки континент и хаснуеме го у шицких описох ситуаційох и симптомах хтори ше явяю кед тот психични стан облапи даедну людску єдинку. Медзитим, ту ше у пракси стретаю два термини хтори досц широку обласц теми “носталгія” блізде фокусирую и дефиную. По тугейших дефиниційох маме термин **homesickness** (хорота за домом) и **nostalgia** як патня за прешлима часами, як вельке жадане же би ше прешли часи наврацело, але у идеализованей форми. Попробуем найкратше и, наздавам ше, достаточо ясно пренесц основни опис дефиниційох обидвох терминох.

Homesickness (вигваря ше: *houmsiknes*) [хорота за домом] то смуток або погоршане психичней стабилности хтора спрчинета зоз реалним або зоз наиходзацим роздвойованьом зоз специфичним домашнім окруженьом. Чувства або смуток хтори теди наставаю барз часто провадзени зоз знемиреносцу або депрессию. Симптоми того зявеня по интензитету можу буц цалком просеково (значи, прилапліви и под контролю) але можу буц и барз моцни. “Хорота за домом” ше часто явя кед дахто одпуге далеко од дому и найдзе ше у досц розличним од скорейшого фамильного окруженья або у досц розличним культурним контексту у иноземстве. “Хорота за домом” у велькей мири характеристична за младежку популяцию. Млади людзе можу почувствовац страх, безнадійнось або знемиреносц пре роздвоєнось од своїх родичох уж першого дня школи кед ше мушели преселіц до студентского дому, интернату або до

летнього кампу або кед су длузей на летованю а далеко од своїх найблїзших.

Симптоми “хороти за домом” можу буц емоционални, спознайни або физични. У екстремних случаях зявяю ше физични здравствени проблеми хтори провадза главни симптом “хороти за домом” а то числени думки о доме и найблїзших особох хтори там остали. Векшина людзох описує “хороту за домом” як жадане буц ознова дома односно як смуток за домом, як чувство же занавше пришло до розходу зоз родичами, зоз супружніком, зоз даяку родзину, приятелями, парняками, зоз домашніма любимцами (пес, мачка и др.), зоз добре познатим випатрунком околини коло фамилийней хижи. Людзе найчастейше описую їх чувства як глібоки смуток, депрессию, фрустрацию, гнів або безнадійнось. У барз ридких случаях аж и думки на самозайство можу буц вязани зоз чувствами хтори наставаю прето же дом гет далеко.

Кед ше зявя физични симптоми при особи ей жалби подобни як и ей жалби на даяки стрес. Медзи симптомами ше теди зявяю корчи, вреди, диярея, главоболя, напнутосц мускулох, поврацане, слизи, плач и поцаговане до себе. Треба мац у оглядзе же симптоми “хороти за домом” як и способи їх звладованя идиосинкратични односно розлични особи чувствую “хороту за домом” на рижни способи и боря ше против ней хаснуюци розлични драги. Нет, значи, даяки универзални рецепт за ‘вилічене’ того зявеня.

Фахова литература найчастейше понука таки мири хтори помагаю превенцию або конкретни третман тей хороти. Психологове ше злагодза з тим же найлепши способ превенції “хороти за домом” то же би ше одредзени периоди живота препровадзели цо далей од дому. Кед єдинка уж ма таку файту искусства, вона легчейше находзи виход зоз ситуації кед ше по першираз найдзе насправди осамена далеко од дому. Тиж ше препоруче же би родичи, при планованю наступней сепарации, вшеліяк то робели ведно зоз дзецми але тиж так же би родичи не понукали дзecom (кед видза як их “лапело”) же би их виналяли

скорей зоз студентского дому або интернату дзе перебуваю под час школованя.

Оценює ше же найлепши способи же би ше надвладало “хороту за домом” то:

- ◆ Буц позитивно розположени
- ◆ Отримовац контакт зоз домом преїт писмох (на традиційни способ або електронски). То значни инструмент хтори ублажує розбовчани чувства але у його применки треба мац розумну миру. Кед будзеце превельо на телефону або на интернету у вязи зоз родичами або блізкими, не будзеце мац часу за други необходни активносци. За контакти треба направиц план и тримац ше го.
- ◆ Буц активни
- ◆ Мац комуникацию з особами коло себе (поведзеце найблїзшей особи у вашим новим окруженью, або на новей роботі, же чувствуєце моцни напади носталгії. Людзе вам помогню, буду вас розберац, правиц шали и з тим олегчовац вашу напнутосц)
- ◆ Пробовац уживац у тим цо розличне а добре або лепше у новим окруженью у одношеню на вашо скорейше окружене
- ◆ Мац при себе “транзиційни обекти” (цощка специфичне, даяку ствар зоз родительского дому, вашу наймилшу пижаму, ваш заглавчок за спане, фотографії фамелії итд)
- ◆ Утвердзене, тиж, же бляда желена фарба може ублажиц чувство “хороти за домом”.

Други термин, нам познатши, то **носталгія** (*nostalgia* - греч. *nostos* “врацане дому” и *algos* “боль”) хаснує ше у смислу кед особа пати за прешлосцу хтора (прешлосц) вше у идеализованей форми. Субекти так дефинованей носталгії можу буц барз розлични. У остатнх 20 роках у швецє постал барз познати термин хтори ше звичайно вяже за людзох зоз дакедишніх републикох и покраїнох бывшей Югославії а то **‘югоносталгія’** (югоносталгичар и подобне) односно патня, жадане же би ше врацели скорейши часи або таки живот яки векшина людзох мала у периодзе 70-тих и 80-тих рокой у рамикох бывшей Югославії.

Кед особа чувствує носталгію у тим смислу як ю ми хаснуеме, значи як “хороту за домом” або “патню за

старим крайом” (при виселенцох) вец
мож повесц же тот особа не хора у
класичним смислу значеня того слова,
значи так як кед би була хора кед є
прехладзена або кед ма овчи поки або
шарлах. Носталгия значи же тот особа
обачливо нерозположена, жалосна аж, та
дзекеди и у якимшик страху, поцерпан-
ню. При дзецох ше обачує же часто
плачу, при старших найчастейши сим-
птоми то боль глави або болі у жалудку.

Чувство носталгії зна буц ше ище такповесц до вчера чувствовал
дзекеди досц чежке, окреме на
психичним плану, понеже ше особа
дзекеди досц часто находзи у розпуки медзи
двома ситуациями хтори под’єднак
жада. Кед то слово о имигрантови вон
ма, на єдним боку, нови швет, нови
шанси, нови бенефити у одношеню на
окоужене зоз хторого пришол, а на
другим боку, ма жажду врациц ше до
предходного дому, до старого краю дзе

ше ище такповесц до вчера чувствовал
змирени и сигурни. Чувство носталгії
може буц аж и змоцнете кед є у
комбинації зоз даяким другим
проблемом (кед ше источасно родичи
розходза або кед дахто, хто вас любел,
праве умар а ви одсутни итд.).

Шицко того, на щесце, у огром-
ним чишле случайох, **вилічи дохтор
наволани ЧАС!**

СПОНЗОРЕ

У тей хвильки, значи концом 2010. року, маме **18 спонзорох** хтори ше соглашели финансійно подупрец од єдней та по 10 предплати на новинки.

радосц направиц зоз таким скромним а милим дарунком. Медзитим, верце, наш основни циль то же би ше новинки ширели на шицки можлїви способи а з цо меншим обсягом трошкох. Єден з найефикаснейших то тот же бисце их сами фотокопировали и дали або послали тим хтори вам дацо у живоце знача. Я и так уж

Др Амалія Новак Фаирбанкс зоз Бримингему, ЗАД (спонзорує 10 предплати) – медзи иншима, Апостолски єгзархат у Н. Садзе, Каритас у Коцуре, КУД “Жатва” у Коцуре, братох, шестри, блізка родзину...

Єлена Колесар зоз Киченеру, Канада (4) – мацери и блізкей родзини

Меланія Фил зоз Дупенвайлеру, Немецка (3)- ту и парохия у Коцуре, Библиотека у Коцуре.

Моника Хромиш зоз Кингстону на Темзи, В. Британия (3), найблїзши род у Коцуре

Людмила Колесар зоз Брантфорду, Канада (2) – Библиотека у Р. Керестуре, ОШ и стредня школа у Р. Керестуре

Мирослав Иванов зоз Флориди, ЗАД, (2) - Руску редакцию у РНС и КУД “Яким Говля” у Миклошевцох

Юлиан Сабадош зоз Киченеру, Канада (2) – блізка родзина у Р. Керестуре и Коцуре

Янко Сабадош зоз Вокингу, В. Британия (2) – шестри у Р. Керестуре и блізкей родзини у Н. Садзе

Марленка Орлович зоз Торонта, Канада (2) – фамелії Югик у Н. Батлфорду и родзини у ЗА

Др Михайло Баран зоз Лудвиггафену, Немецка (1) – КУД “Тарас Шевченко” у Дюрдьове

Яким Варга зоз Джилонгу, Австралия (1) – КУД “Петро Кузмяк” у Новим Ораховє

Мирослав Еделински зоз Киченеру, Канада (1) – Дом пензионерох Р. Керестур

Михайло Будински зоз Киченеру, Канада (1) – Здруженє ремеселнікох Р. Керестур

Олена Мученски зоз Киченеру, Канада (1) – Дом култури Р. Керестур

Олга Мученски зоз Едмонтону, Канада (1) – братови у Вербаше

Владимир Пастовніцки зоз Киченеру, Канада (1) – шестриніци у Р. Керестуре

Мая Проданович зоз Киченеру, Канада (1) - мацери у Р. Керестуре

Хелена Йоич зоз Мелбурну, Австралия (1) – Петрови Кишови у Петровоцох

Дзекуєме у мєно спонзорованих и у мєно нашєй Редакції шицким спонзором на добрєй дзеки и добрим дїлу!

Г. Колесар

З того виходзи же у тей хвильки маме 39 спонзоровани адреси дзе одходза новинки и, вироятно, приноша радосц тим котрим су даровани. Ище раз ДЗЕКУЄМЕ шицким спонзором а вас поволуєме, кед же маце дакого на тим билим швецє кому бисце були ради таки дарунок направиц - одлучце ше и явце ше на нашу редакцию та ше порадзимє. Ище вше єст надосц КУД-и, койдзєяки здруженя и подобни институції по наших местох у старим краю хторим би вашо спонзорованє вельо значело.

ШИРЦЕ НОВИНКИ НА ШИЦКИ СПОСОБИ

Спонзорованє то лєм єдна форма кед мож помогнуц ширєне новинкох а источасно комушик и

трошим 4-5 дні лєм на пакованє, ліпенє, ліпенє, безконечнє ліпенє и потим одсиланє посилкох, та бим волел кед бисце сами умножовали прикладніки. Єдноставно, знаце дакого хто у вашєй блізкосци євентуално достава новинки, пожичце од нього, фотокопируйце и врацце му його прикладнік. Так мнє олегчає роботу, зменшає ми час за пакованє и одсиланє. А будзеце лєм кус вецєй плациц за самє фотокопированє як да вам я тото исте робим (ушпорує ше на ПТТ трошкох и то надосц). Можебуц и ваша фотокопия не будзе такого квалитету як оригинал, але то углавним мала розлика у квалитету. То, ниа, єден способ же би новинки сцигли до вецєй рукох. Кед вам спаднє даяка друга идея на розум у вязи ширєня новинкох – такой ю запровадзце!

**НАЩИВА
ГОСЦИНСКИХ
ЗОЗ
АМЕРИКИ**

У другей

половки септембра обисце редактора новинкох “Руснаци у швецѣ” нащивели мили гостински зоз Америки. Панї **Амалия Новак Фаирбанкс** зоз Бирмингему у Алабами и панї **Мария Новак** зоз варошу Старке у Флориди. Вони були у нащиви блїзкей родзини у Торонту та не препущели нагоду же бизме ше стретли. Панї Фаирбанкс, з тей нагоди, придала на друковане материал о ей остатнім путованю коло швета як и полную коверту фоткох. Наша гостинска вихасновала нагоду уплациц за шицких предплатнікох хторих спонзоруе а гу тому вец додала и пенєжну помоц Редакції за чечуци трошки на прихитованю и видаваню новинкох. И з тей нагоди наша почитована гостинска винесла вецей похвали у поглядзе новинкох

**Кед же жадаце видзиц
ШИЦКИ боки маґазина
“Руснаци у швецѣ” у
фарбох, а з вецей
фотографиями як у самим
часопису, нащивце веб
сайт того маґазина!**

Адреса:

<http://www32.brinkster.com/rusmagazin/>

**Препоручце и другим най
нащивя тот веб сайт.**

**Тримайме ше ведно
гоч зме ширцом
розошати по швецѣ!**

**ФОТКИ НА ОСТАТНІМ
РАМИКУ**

1. Школяре з Рускей школи у Киченеру зоз учительку **Крестину Кренїцки**
2. Почина ше од малих ногох – школяре Рускей школи у Норт Бателфорду уча перши фолклорни крочаї зоз искусним танечніком **Петром Сопком**
3. **Лана Проданович** родзена 21. августа
4. **Луис Колесар Флеминг** родзени 2. септембра
5. **Филип Хома** родзени 7. юлия
6. **Габриела Колесар** у райским амбиенту острова Мауи на Гавайох
7. **Олга и Владо Мученски** з унуку **Амелию**, дзивку **Марчу** и жецом **Ричардом** под час “журки несподзиваня”
8. **Микола Корпаш** на шлайсу у Руским Керестуре 1965 року. То една з ридких фотографийох у фарбох на хторей мож видзиц дакедишнї шлайс.
9. **Петро Галицин** з Ужгороду, Закарпат’є
10. Др **Амалия Новак Фаирбанкс** зоз тарговцом глїняней судзини у Мускату, держава Оман, под час своей драги коло швета

РУСНАЦИ У ШВЕЦЕ

Маґазин за Руснацох виселєнцох цалого швета

Редактор маґазина
Гавриїл КОЛЕСАР

Сотрудніки-авторе на тим чишлє:

Петро ГАЛИЦИН, Закарпат’є
Йозефина ДЕРВИШЕВИЧ, Канада
Иринка Гарди КОВАЧЕВИЧ, Войводина
Мелания КОЛБАС, Канада
Людмила КОЛЕСАР, Канада
Габриела КОЛЕСАР, Канада
Гавриїл КОЛЕСАР, Канада
Микола КОРПАШ, Войводина
Крестина КРЕНЇЦКИ, Канада
Олга МУЧЕНСКИ, Канада
Юлиян ПАП, Войводина
Dr Michele PARVENSKY, USA
Др Амалия Новак ФАИРБАНКС, ЗАД

Za magazin

Gavra Koljesar
324 Overlea Dr.
Kitchener, ON
N2M 1T8
Canada

Канада (519) 570-9614

email: gkoljesar@gmail.com

Виходзи три раз до рока.

Рочна предплата за три числа (зоз трошкми одсиланя): за Европу (поединечна **24 USD**, а на групу **18 USD**), ЗАД **18 USD**, Австралия **24 USD**, Канада **17 CDN**.

Шицки преклади и оригинални написи захищени © 2002 - 2010 “Руснаци у швецѣ”. Репродукция истих допушена лем по одобрєню Редакції

Щеиліви
НОВИ
2011.
рок